

**XVI. Benedek pápa lelkipásztori látogatása
Afrikában, Kamerunban és Angolában**

2009. március 17–23.

Program**2009. március 17, kedd**

10.00 Indulás Rómából

KAMERUN

16.00 Érkezés a Yaoundéi Nsimalen nemzetközi repülőtérre

2009. március 18. szerda**Yaoundé**

08.00 Szentmise a Nunciatúra kápolnájában

10.00 Udvariassági látogatás a köztársasági elnöknél

11.15 Találkozás a kameruni püspökökkel a Krisztus Király templomban

12.45 Ebéd a Nunciatúrán a kameruni püspökökkel

16.45 Vesperás az Apostolok Királynője bazilikában a püspökökkel, papokkal, szerzetesekkel, diakónusokkal és a lelkeségi mozgalmak tagjaival

2009. március 19., csütörtök

08.45 Találkozás a kameruni muszlim közösség képviselőivel a Nunciatúrán

10.00 Szentmise az Amadou Ahidjo stadionban

16.30 Találkozás a betegekkel a Paul Emile Léger - CNRH - központban

18.30 Találkozás az Afrikai Szinódus Különleges Tanácsa tagjaival a Nunciatúrán

19.30 Vacsora az Afrikai Szinódus Különleges Tanácsa tagjaival a Nunciatúrán

2009. március 20. péntek

07.00 Szentmise a Nunciatúra kápolnájában

08.45 Búcsúzás a Nunciatúrán

10.00 Búcsúzás a Yaoundéi Nsimalen nemzetközi repülőtéren

10.30 Indulás a Luandai Február 4-e nemzetközi repülőtérre

ANGOLA**Luanda**

12.45 Érkezés a Luandai Február 4-e nemzetközi repülőtérre

17.00 Látogatás a köztársasági elnöknél Luandában

17.45 Találkozás a politikai és polgári vezetőkkel és a diplomáciai testület tagjaival az elnöki palota dísztermében

19.00 Találkozás Angola és Sao Tomé püspökeivel a luandai Nunciatúra kápolnájában

19.45 Vacsora Angola és Sao Tomé püspökeivel

2009. március 21. szombat

10.00 Szentmise Angola és Sao Tomé püspökeivel, papjaival, szerzeteseivel, diakónusaival és lelkeségi mozgalmak tagjaival a Szt. Pál templomban

16.30 Találkozás a fiatalokkal a Coqueiros Stadionban

2009. március 22. vasárnap

10.00 Szentmise az I.M.B.I.S.A. (Interregional Meeting of Bishops of Southern Africa) püspökeivel a Cimangola téren

12.00 Úr Angyala

16.45 Találkozás a Nőket támogató Katolikus Mozgalmak képviselőivel a Szent Antal plébánián

2009. március 23. hétfő

07.30 Szentmise a Nunciatúra kápolnájában

09.15 Búcsú a Nunciatúrán

10.00 Búcsú a Luandai Február 4-e nemzetközi repülőtéren

10.30 Indulás Rómába

18.00 Megérkezés Rómába

Tartalomjegyzék

Fogadás a Yaoundéi Nsimalen Nemzetközi Repülőtéren
Találkozás a kameruni püspökökkel a Krisztus Király templomban
Vesperás az Apostolok Királynője bazilikában
Találkozás a kameruni muszlim közösség képviselőivel
a Nunciatúrán
Szentmise az Amadou Ahidjo Stadionban
Találkozás a szenvedés világával
Találkozás az Afrikai Szinódus Különleges Tanácsa tagjaival a Nunciatúrán
Búcsú a Yaoundéi Nsimalen nemzetközi repülőtéren
Beszéd a Luandai Február 4-e nemzetközi repülőtéren
Találkozás a politikai és polgári vezetőkkel és a diplomáciai testület tagjaival az elnöki palota dísztermében
Találkozás az Angola és Sao Tomé püspökeivel a luandai Nunciatúra kápolnájában
Találkozás a politikai és polgári vezetőkkel és a diplomáciai testület tagjaival az elnöki palota dísztermében
Szentmise Angola és Sao Tomé püspökeivel, papjaival, szerzeteseivel, diakónusaival és lelkeségi mozgalmak tagjaival a Szt Pál templomban
Találkozás a fiatalokkal a Coqueiros Stadionban
Szentmise az I.M.B.I.S.A. (Interregional Meeting of Bishops of Southern Africa) püspökeivel a Cimangola téren
Találkozás a Katolikus Női Mozgalmakkal a luandai Szent Antal-plébánián
Búcsú a Luandai Február 4-e nemzetközi repülőtéren

Fogadás a Yaoundéi Nsimalen Nemzetközi Repülőtéren

2009. március 17, kedd, 16 óra

Elnök Úr!

Polgári Hatóságok Illusztris Képviselői!

Tumi Bíboros Úr!

Főtisztelendő Püspök Testvéreim!

Kedves Testvérek!

Köszönöm a szívélyes fogadtatást. És köszönet Önnek, Elnök úr, üdvözlő szavaiért. Nagyra értékelem a meghívást Kamerun meglátogatására, és szeretném kifejezni érte elismerésemet Önnek és a Nemzeti Püspöki Konferencia elnökének, Tonyé Bakot érsek úrnak. Köszöntöm mindannyiatokat, akik megtiszteltetek jelenlétükkel és szeretném, ha tudnátok, mekkora öröm számomra köztetek lenni az afrikai földön első alkalommal pápaságom idején. Szeretettel üdvözlöm püspök testvéreimet, s a jelenlévő papságot és laikus híveket. Tiszteletteljes köszöntésem szól a Kormány képviselőinek, a polgári hatóságoknak és a diplomáciai testületeknek is. Mivel Kamerun mint számos más afrikai nemzet is közeledik függetlensége elnyerésének 50. évfordulójához, szeretnék csatlakozni azokhoz a jó kívánságokhoz, melyeket barátaitok a világ minden részéről kifejeznek ezen örvendetes alkalommal. Örömmel látom itt a más keresztény felekezetek és más vallások követői tagjait is. Ezekben a napokban hozzánk csatlakozva világos jelét adjátok annak a jó akaratnak és összhangnak, mely ebben az országban a különböző vallási hagyományú emberek között érvényesül.

Pásztorként jövök hozzátok. Jövök, hogy megerősítem testvéreimet a hitben. Krisztus ezt a feladatot bízta Péterre az utolsó vacsorán, és ezért ez Péter utódainak dolga. Amikor Péter Pünkösöd napján Jeruzsálemben a sokasághoz beszélt, Afrikából jött zarándokok is jelen voltak. Később, az első keresztény századokban, e kontinens nagy szentjei sokaságának tanúsága – Szent Ciprián, Szent Mónika, Szent Ágoston, Szent Atanáz, hogy csak néhányat említsek – megkülönböztetett helyet biztosít Afrikának az egyháztörténelem évkönyveiben. Napjainkig a misszionáriusok és mártírok serege tett tanúságot Krisztusról Afrika minden részében, és ma az itteni Egyház közel 150 millió hívővel van megáldva. Mennyire méltó tehát Péter utódának döntése, hogy eljött Afrikába veletek együtt ünnepelni az elevenítő, Krisztusba vetett hitet, mely e nagy kontinensen a gyermekek sokaságát életi és táplálja.

1995-ben itt, Yaoundéban történt, hogy Tiszteletreméltó elődöm II. János Pál pápa közzé tette az Ecclesia in Africa című szinódus utáni buzdítását, a Püspöki Szinódusnak az előző évben Rómában tartott Első Különleges Afrikai Ülésének a gyümölcsét. E történelmi jelentőségű esemény 10. évfordulóját nemrég nagy ünnepélyességgel ültétek meg ebben a városban. Most azért jöttem, hogy bemutassam az októberben, Rómában esedékes Második Különleges Ülés Instrumentum laborisát. A szinódusi atyák közös gondolkodásának témája ez lesz: „Az afrikai Egyház a megbékélés, az igazságosság és a béke szolgálatában: »Ti vagytok a föld sója... Ti vagytok a világ világossága« (Mt 5,13–14).” Majdnem tíz évvel az új évezred kezdete után ez a kegyelmi pillanat felhívás a kontinens minden püspökéhez, papjához, szerzeteséhez és laikus hívőjéhez, hogy újra adják át magukat az Egyház küldetésének, és vigyenek reményt Afrika népének szívébe, s ezáltal az egész világ népeinek is. A legsúlyosabb szenvedések közepette is reményt hoz a keresztény üzenet. Bakhita Szent Jozefina élete ragyogó példája annak az átalakulásnak, amit az élő Istennel való találkozás hozhat létre a nagy szenvedés és igazságtalanság állapotában. A fájdalom és az erőszak, a szegénység és az éhség, a korrupció és a hatalommal való visszaélés láttán egy keresztény soha nem maradhat néma. Az evangélium üdvözítő üzenete igényli, hogy bátran és világosan hirdessük, hogy Krisztus világossága fölragyogjon a személyes élet sötétségében. Itt, Afrikában, mint a világ oly sok más részében is megszámlálhatatlan férfi és nő szeretné hallani a remény és a bátorítás szavait. Helyi konfliktusok tesznek ezeket hajléktalanná, szegénnyé, árvává és özvegygé. Ezen a kontinensen, mely a múltban oly sok lakójának kegyetlen elrablását látta, akiket azután rabszolgaként vittek a tengeren túlra dolgozni, most az emberkereskedelem, különösen a nőkkel és gyermekekkel való kereskedelem, a rabszolgaság modern formája lett. A globális élelmiszerhiány, a pénzügyi válság, a klímaváltozás zavarai idején Afrika aránytalanul szenved: egyre több lakója lesz az éhség, a szegénység és a betegségek áldozata. Mindezek hangosan eskedelnek megbékélés, igazságosság és béke után, és éppen ez az, amit az Egyház nekik fölkinál: nem a gazdasági vagy politikai elnyomás új formáit, hanem Isten gyermekeinek dicsőséges szabadságát (vö. *Róm 8,21*). Nem olyan kulturális modellek ráerőltetését, melyek tagadják a még meg nem születettek élethez való jogát, hanem az élet evangéliumának üdvözítő, tiszta vizét. Nem a vallások vagy nemzetiségek közötti keserű rivalizálást, hanem Isten országának igazságát, békéjét és örömét, melyet VI. Pál pápa oly találó módon a „szeretet civilizációjának” nevezett (vö. *Regina coeli* utáni üzenet 1970 Pünkösdjén).

Itt Kamerunban, ahol a népesség több mint egynegyede katolikus, az Egyház kedvező helyzetben van ahhoz, hogy teljesítse az üdvösségre és megbékélésre szóló küldetését. A Léger Bíboros Központban személyesen is megtapasztalhatom majd e helyi Egyház betegekről és szenvedőkről való gondoskodását; és különösen kívánatos, hogy az Aids-betegeket ebben az országban ingyenesen gyógyítsák. Az Egyház szolgálatának másik alapvető

összetevője a nevelés, és most látjuk, hogy a tanító misszionárius nemzedékek erőfeszítései micsoda gyümölcsöt hoztak Közép-Afrika Katolikus Egyetemében, ami az egész régió számára a remény nagy jele.

Kamerun valóban a remény földje Közép-Afrikában a háborútól pusztított régió országaiból menekültek ezrei számára, akik itt találtak befogadásra. Az élet földje egy olyan kormánnyal, mely világosan védelmébe veszi a meg nem születettek jogait. A béke földje: dialógussal oldva meg a Bakasszi-félszigetről folyó vitát, Kamerun és Nigéria megmutatta a világnak, hogy a türelmes diplomácia gyümölcsöző lehet. A fiatalok földje, mely egy életerővel teljes fiatal népességgel van megáldva, akik türelmetlenül várják egy igazságosabb és békésebb világ felépítését. Kamerunt joggal nevezik „miniatűr Afrikának”, mert több mint 200 különböző etnikai csoport hazája, akik harmóniában élnek egymás mellett. Mindez okot ad arra, hogy dicsérjük Istent és adjunk neki hálát.

Amikor ma közéték jövök, azért imádkozom, hogy az Egyház itt és Afrikában mindenütt tovább növekedhessen az életszentségben, a megbékélés, az igazságosság és a béke szolgálatában. Azért imádkozom, hogy a Püspöki Szinódus Második Különleges Ülése a maga munkájával magasabbra tudja szítani azon ajándékok lángját, melyeket a Szentlélek árasztott Afrika Egyházára. Imádkozom mindnyájatokért, családjaitokért és szeretteitekért, kérlek benneteket, legyetek velem egyek e hatalmas Kontinens minden lakójáért mondott imádságban. Isten áldja meg Kamerunt! Isten áldja meg Afrikát!

Találkozás a kameruni püspökökkel a Krisztus Király templomban

Yaoundé, 2009. március 18. szerda, 11.15

Bíboros Úr!

Kedves Püspök Testvéreim!

Nagy öröm számomra ez a kameruni katolikus egyház Pásztoraival való találkozás. Köszönetet mondok püspöki konferenciátok elnökének. Msgr. Simon-Victor Tonyé Bakot yaoundéi érsek úrnak a nevetekben hozzám intézett kedves szavaiért. Országotok harmadik alkalommal fogadja Péter utódát, s mint tudjátok, utazásom indítéka elsősorban, hogy alkalmam legyen találkozni a szeretett afrikai kontinens népeivel és átadjam a püspöki konferenciák elnökeinek a püspöki szinódus sajátos afrikai gyűlésének Instrumentum laborisát. E délelőttön rajtatok keresztül köszönteni szeretném a lelkipásztori gondjaitokra bízott összes hívőt. Az Úr Jézus kegyelme és békéje legyen mindnyájatokkal, nagy és szép országotok minden családjával, a papokkal, a szerzetesekkel és szerzetesnőkkel, a katekétákkal és munkatársaitokkal az evangélium hirdetésében!

Ebben a Szent Pálnak szentelt szent évben különösen is alkalmas emlékeznünk arra, mennyire sürget, hogy mindenkinek hirdessük az evangéliumot. E parancsnak, melyet az Egyház Krisztustól kapott, elsőbbsége van, hiszen nagyon sokan vannak még, akik várják a remény és a szeretet üzenetét, mely lehetővé tesz számunkra, hogy „megismerjük Isten fiainak szabadságát és dicsőségét” (*Róm 8,21*). Tehát veletek együtt, kedves testvéreim, minden egyházmegyei közösség az evangéliumról való tanúságtételre hivatott. A II. Vatikáni Zsinat hangsúlyozottan emlékeztetett arra, hogy „a missziós tevékenység mélységesen hozzátartozik az Egyház természetéhez” (AG 6.p.) Ahhoz, hogy Isten népét vezetni és ösztökélni tudják e feladatra, mindenekelőtt maguknak a pásztoroknak kell hithirdetőknek lenniük, hogy új tanítványokat vezessenek Krisztushoz. Az evangélium hirdetése a püspöknek annyira saját feladata, hogy Szent Pállal együtt kiálthatja: „Hogy az evangéliumot hirdetem, azzal nem dicsekedhetem, hiszen ez kényszerű kötelességem. Jaj nekem ugyanis, ha nem hirdetem az evangéliumot.” (*IKor 9.16*) A hívőknek szükségük van püspökük szavára, aki az elsődleges katekéta, hogy erősödjön és tisztuljon a hitük.

Ahhoz, hogy teljesíteni tudják az evangelizációs küldetést és válaszolni tudjanak a mai világ sokféle kihívására, az Egyház pásztorainak az önmagukban szükséges intézményes találkozásokon kívül mélységes közösségben kell egyesülniük.

Püspöki konferenciátok tevékenysége, mely jól tükrözi a kameruni társadalom és Egyház életét, lehetővé teszi, hogy közösen keressétek a választ az Egyháznak szóló sokféle kihívásra, és pásztorleveleitekkel közös irányítást adjatok a hívőknek egyházi és társadalmi életük javára. Szolgálatotok kollegiális természetének eleven tudata vezessen el arra, hogy sokféle módon fejezzétek ki az egymás közötti szentségi testvériséget, kezdve egymás elfogadásától és megbecsülésétől egészen a szeretet figyelmességéig és a konkrét együttműködésig (vö. *Pastores gregis* 59. p.). Az egyházmegyék közötti hatékony együttműködés – kiemelten a papok jobb elosztása országotokban – feltétlenül kedvez a szegényebb egyházmegyék iránti testvéri szolidaritásnak, hogy így az evangélium hirdetését ne akadályozza a hirdetők hiánya. Ezen apostoli szolidaritás nagylelkűen terjedjen ki más helyi egyházakra is, különösen kontinenseken. Így világosan megmutatkozik majd, hogy keresztény közösségeitek azok példáját követve, akik nektek hirdették az evangéliumot, maguk is missziós egyházzá lettek.

Kedves Püspök Testvéreim, a püspök és a papjai arra hivatottak, hogy egy különleges közösség kapcsolatában éljenek, mely a Krisztus egyetlen papságában való különleges – jóllehet különböző fokú – részesedésre alapul. A nélkülözhetetlen és fő munkatársaitokkal, a papjaitokkal tartott kapcsolataitok minősége alapvető fontosságú. A papokat abban, hogy fenntartások nélkül, méltón és hatékonyan végezzék szolgálatukat, bátorítja az, ha püspökükben atyát és testvért látnak, aki szereti őket, aki meghallgatja és bátorítja őket a próbatétek idején, és megkülönböztetett figyelmet fordít emberi és anyagi körülményeikre. Püspökük példája és szava értékes segítség számukra abban, hogy szentségi és lelki életüknek központi helyet adjanak szolgálatukban. Ezért buzdítsátok őket, hogy fedezzék fel és egyre mélyebben éljék át, hogy a lelkipásztor sajátossága, hogy elsősorban az imádság embere, s hogy a szentségi és lelki életet, mint rendkívüli gazdagságot önmagunk számára is kaptuk, nem csak a ránk bízott nép javára. Végül arra biztatlak benneteket, hogy különleges figyelmet fordítsatok arra, hogy a papok és az Istennek szentelt személyek legyenek hűségesek a szentelésükkel és a szerzetbe lépésükkel vállalt kötelezettségeikhez, legyenek állhatatosak hivatásukban és ezáltal az Egyház szentebb legyen és növekedjen Isten dicsősége. Tanúságtételük hitelessége megköveteli, hogy ne legyen különbség a tanításuk és a mindennapi életük között.

Egyházmegyéitekben sok fiatal jelentkezik kispapnak. Ezért csak hálát adhatunk az Úrnak. Lényeges azonban, hogy komoly kiválasztás történjék. Ezért bátorítalak benneteket, hogy olykor a lelkipáztorkodásban adódó szervezeti nehézségek ellenére nagy gondot fordítsatok a papnevelők és lelki igazgatók kiválasztására és képzésére. Nekik személyesen és elmélyülten kell ismerniük a papjelölteket, és biztosítaniuk kell megfelelő emberi, spirituális és lelkipásztori képzésüket, hogy a papi életre jól felkészült, érett és kiegyensúlyozott emberekké válhassanak. Testvéri támogatásokat segíti majd a papnevelőket, hogy feladatukat az Egyház és küldetése iránti szeretettel végezzék.

Kamerun keresztény hitre térítésének kezdetén a szerzetesek és szerzetesnők szolgálata alapvetően fontos volt az Egyház életében. Veletek együtt adok hálát Istennek és nagyon örülök annak, hogy a szerzetesi élet fejlődésének

országok fiai és leányai körében, ami az országokban újonnan létrejött közösségekben Afrika sajátos karizmait is megmutatja. Valójában ugyanis az evangéliumi tanácsokra tett fogadalom „jel, mely az Egyház minden tagját ösztönzi és kell is ösztönöznie, hogy lankadatlanul teljesítse keresztény hivatásának kötelességeit.” (LG 44.)

Az evangéliumot hirdető szolgálatokban segítő társaitok a lelkipásztori munkatársak, s különösen is a katekéták. Országok evangelizálásában meghatározott szerepük volt és van ma is. Köszönetet mondok nekil nagylelkűségükért és az Egyház szolgálatában tanúsított hűségükért. Általuk valósul meg a hit hiteles inkulturációja. Tehát emberi, spirituális és elméleti képzésük lényeges. Anyagi, erkölcsi és spirituális egzisztenciájuk, amit a lelkipásztorok nyújtanak számukra, hogy jó élet- és munkakörülmények között teljesíthessék küldetésüket, szintén kifejezi az Egyház részéről az elismerést, hogy mennyire fontos elkötelezettségük a hit hirdetése és terjesztése mellett.

Pásztori feladataitok végzése közben számos kihívással találkoztok, melyek közül különösen is aggasztó a család helyzete. Azok a nehézségek, melyek a modernség és a szekularizáció, illetve a hagyományos társadalom összeütközéséből fakadnak, arra készítetnek benneteket, hogy határozottan védjétek az afrikai család alapvető értékeit, azáltal, hogy elsőbbséget biztosítotok a családok elmélyült evangelizálásának. A családpasszoráció érdekében támogatjátok a fölbonthatatlan és stabil szeretetet követelő házasság természetének, méltóságának és szerepének mélyebb megismerését.

Közösségeitek hitének megnyilvánulásában jelentős helyet foglal el a liturgia. Ezek az egyházi ünneplések általában ünnepélyesek és örvendetesek, s kifejezik a hívők buzgóságát és örömét afölött, hogy Egyházként vannak együtt az Úr dicséretére. Lényeges tehát, hogy az így kifejezett öröm ne akadály, hanem eszköze legyen annak, hogy Istennel az emberek dialógusba és közösségbe lépjenek. Ennek eszköze a liturgia alkotóelemeinek és szavainak elmélyült értése, oly módon, hogy a liturgia kifejezi azt, ami a hívők szívében történik, valóságos közösségben az összes részvevővel. Az ünneplések méltósága, főként ha sokan vesznek benne részt ennek beszédes jele.

A szekták és az ezoterikus mozgalmak terjedése, a babonás vallásosság növekvő befolyása és a relativizmus sürgető felhívás arra, hogy figyelmes gondot fordítsatok a fiatalok és felnőttek képzésére, különösen az egyetemeken és az értelmiség körében.

Ebből a szempontból bátorítani és dicsérni szeretném a Yaoundéi Katolikus Intézet és minden egyházi intézmény erőfeszítéseit, melyeknek az a küldetése, hogy mindenki számára hozzáférhetővé és érthetővé tegyék Isten Igéjét és az Egyház tanítását. Örömmel vettem tudomásul, hogy országokban a laikus hívők egyre inkább részt vesznek az Egyház és a társadalom életében. Az egyházmegyéitekben virágzó számos laikus társulás a hívők szívében tevékenykedő Szentlélek jelei, és hozzájárulnak az új evangelizációhoz. Örömmel látom és bátorítom a női társulatok aktivitását az Egyház küldetésének különféle részeiben, mert a női méltóság tudatát és a nő sajátos hivatását bizonyítják az egyházi és polgári közösségekben. Hálát adok Istennek azért, hogy laikusaitok elkötelezettséget vállalnak az Egyház jövője és az evangélium hirdetése mellett. A keresztény beavatás szentségei és a Szentlélek ajándékai teszi őket alkalmassá és elkötelezetté az evangélium hirdetésére a személy és a társadalom szolgálatában. Ezért nagyon bátorítalak benneteket, hogy folytassátok erőfeszítéseiteket abban az irányban, hogy ezek a laikusok megfelelő keresztény képzést kapjanak, mely lehetővé teszi számukra, hogy „keresztény lelkülettel hassák át a mulandó dolgokat (a politikát, a kultúrát, a gazdasági és társadalmi életet), ami a laikusok világi hivatásának jellegzetessége.” (*Ecclesia in Africa*, 75. p.)

A bennünket körülvevő globalizációban az Egyháznak különleges gondja a legszegényebbek. A püspököt küldetése arra kötelezi, hogy a szegények jogainak fő védnöke legyen, támogassa a szeretet gyakorlását, ami az Úrnak a legkisebbek iránti szeretetének megnyilvánulása. Ily módon a hívők egész konkrétan elfogadják azt, hogy az Egyház Isten valóságos családja, mely a testvéri szeretetben egyesül és kizár minden etnocentrizmust és szélsőséges részrehajlást, s elősegíti a megbékélést és az együttműködést az etnikumok között mindenki javára. Másrészt az Egyház a maga társadalmi tanításával újra föl akarja ébreszteni a reményt a kizártak szívében. A keresztényeknek, különösen a társadalmi, gazdasági és politikai szerepet vállaló laikusoknak az is kötelessége, hogy kövessék az Egyház szociális tanítását, s ezzel hozzájáruljanak egy igazságosabb világ építéséhez, melyben mindenki emberhez méltó életet élhet.

Bíboros úr, kedves Püspök Testvéreim, találkozásunk végén szeretném még egyszer kifejezni örömetem afölött, hogy itt lehetek országokban és találkozhatok a kameruni néppel. Köszönöm a meleg fogadtatást, ami az afrikai vendégszeretet jele. A Boldogságos Szűz Mária, Afrika Nagyszonyja vigyázzon minden egyházmegyei közösségekre. Reá bízom az egész kameruni népet és teljes szívből adom rátok szerető apostoli áldásomat, melyet kiterjesztek a papokra, a szerzetesekre és szerzetesnőkre, a katekétákra és egyházmegyéitek minden hívőjére.

**Vesperás az Apostolok Királynője bazilikában
püspökökkel, papokkal, szerzetesekkel, diakónusokkal
és a lelkeségi mozgalmak tagjaival**

Yaoundé, 2009. március 18. szerda, 16.45.

Kedves Bíboros Úr és Püspök Testvéreim!
Kedves Papok és Diakónusok!
Kedves Szerzetesek és Szerzetesnők!
Kedves Barátaim a más keresztény felekezetekből!
Kedves Testvéreim!

Örömünkre szolgál, hogy együtt lehetünk e hálaadáson ebben a Mvolyéi Apostolok Királynéja bazilikában, mely azon a helyen épült, ahol a Szentlélek Atyák, akik azért jöttek Kamerunba, hogy az evangéliumot hirdessék, az első templomot építették. Ahogyan e misszionáriusok apostoli buzgósággal teli szíve magába fogadta egész országokat, ez a hely szimbolikusan egész földrészetek kicsinyített mása. Ezért – lélekben nagyon közel minden keresztény közösséghez, melyekben szolgáltok – kedves testvéreim, ajánljuk föl dicséretünket a világosság Atyjának!

A más keresztény felekezetek képviselőinek jelenlétében, akiknek testvéri és tiszteletteljes köszöntésem, állítom elétek Szent József jellegzetes vonásait elmélkedés tárgyául a Szentírás szavaival, melyeket ezen esti liturgia tár elénk.

A sokaságnak és tanítványainak mondja Jézus: „Egy a ti Atyátok” (Mt 23,9). Valóban, nincs más atyaság, mint az Atya Istené, „a látható és láthatatlan világ” egyetlen teremtőjének atyasága. De az Isten képmására teremtett embernek megadatott, hogy részesedjék Isten egyetlen atyaságában (vö. Ef 3,15). Szent József ezt meglepő módon jeleníti meg, ő, aki atya nélkül, hogy a testi atyaságot gyakorolta volna. Nem biológiai atya Jézusnak, akinek egyedüli atya az Isten, és mégis teljes és tökéletes atyaságot él meg. Atyának lenni mindenekelőtt az élet és a növekedés szolgálatát jelenti. Szent József ebben az értelemben nagy odaadásról tett bizonyosságot. Krisztus miatt megismerte az üldöztetést, a számkivetést és a belőle fakadó szegénységet. A saját falujától távol kellett megtelepednie. Egyetlen jutalma mindezért a Krisztussal való együttlét volt. Ez a szolgálatkészség magyarázza Szent Pál szavait: „Urunknak, Krisztusnak szolgáljatok” (Kol 3,24).

Nem egy középszerű szolgáról van szó, hanem „a hűséges és okos/bölcs” szolgáról. A két jelző összekapcsolása nem véletlen: azt sugallja, hogy a hűség nélküli intelligencia és az okosság/bölcsesség nélküli hűség nem elegendő. Bármelyik hiánya lehetetlenné teszi, hogy teljesen elvállaljuk a felelősséget, melyet Isten bíz ránk.

Kedves Paptestvéreim, ezt az atyaságot kell megélnetek mindennapi szolgálatotokban. Ugyanis a *Lumen gentium* zsinati konstitúció hangsúlyozza: a papok „mint Krisztusban atyák gondoskodjanak a hívőkről, akiket a keresetséggel és a tanítással lelkileg nemzettek.” (28.) Tehát hogyan ne térnék vissza állandóan papságunk forrásához az Úr Jézus Krisztushoz? Az Ő személyével való kapcsolat a létrehívója annak, amit mi meg akarunk élni, a kapcsolat Ővele, aki a barátainak hív bennünket, mert mindazt, ami az Atyától hallott, megismertette velünk (vö. Jn 15,15). E Krisztussal való barátságban meg fogjátok találni az igazi szabadságot és szívetek örömét. A szolgálati papság nagyon erős köteleket jelent Krisztussal, aki nekünk adatott az Eucharisziában. Ha az Eucharisztia ünneplése (a szentmise) valóban középpontja papi életeteknek, akkor egyházi küldetéseteknek is középpontja lesz. Ugyanis egész életünkre szólóan arra hív bennünket Krisztus, hogy részesedjünk az Ő küldetésében, s a tanúi legyünk, hogy az Ő szavát mindenki hallhassa. Amikor ezt a szentséget ünnepeljük az Úr nevében és személyében, nem a pap személye áll előtérben: ő csak szolgál, Krisztus aláztos eszköze, mert maga Krisztus ajánlja föl az áldozatot a világ üdvösségéért. „Aki kormányoz, olyan legyen, mint aki szolgál” (Lk 22,26), mondja Jézus. Órigenész pedig ezt írta: „József tudta, hogy Jézus nagyobb nála és mégis mindenben aláveti magát neki, s mivel ismerte alárendeltjének magasabbrendűségét, félelemmel és mértéktartással parancsolt neki. Ezen mindenki elgondolkodhat: gyakran megesik, hogy egy kisebb értékű ember kerül a nála jobbakra fölé, s olykor megtörténik, hogy az alárendelt értékesebb annál, aki parancsol neki. Ha tehát valaki méltóságot kapott és megérti ezt, az nem fog gőgösen felfuvalkodni magasabb rangja miatt, hanem tudni fogja, hogy alárendeltje jobb lehet nála, mint ahogy Jézus alávetettje volt Józsefnek.” (Homília Lk 20,5-ről. S. C. 287.)

Kedves Paptestvéreim! Lelkipásztori szolgálatotok sok lemondást követel, de öröm forrása is. Bensőséges kapcsolatban püspökötökkel, testvéri egységben az egész papsággal és Isten népe rátok bízott részének támogatásával hűségesen meg tudtok majd felelni a hívásnak, mellyel az Úr egy napon meghívott titeket, mint ahogyan meghívta Józsefet, hogy vigyázzon Máriára és a gyermek Jézusra! Így hűségesek tudtok maradni, kedves Papok, az ígérekhez, melyeket Istennek tettetek püspökötök és a hívők közössége előtt. Péter utóda köszönetet mond nektek a nagylelkűségért, mellyel az Egyház szolgálatát végzitek és bátorít, hogy ne hagyjátok megzavarni magatokat az élet nehézségeitől! A fiataloknak, akik arra készülnek, hogy csatlakozzanak hozzátok, és azoknak is,

akik még kérdéseket tesznek föl, szeretnék ezen az estén újra az örömről szólni, mely az Isten és az Egyház szolgálatára szóló teljes önátadásban rejlik. Legyetek bátrak nagylelkűen igent mondani Krisztusnak!

Titeket is, szerzetesek és szerzetesnők és az egyházi mozgalmak tagjai, hívlak, hogy tekintsetek Szent Józsefekre. Amikor Mária az örömhírt hozó Angyal látogatását fogadja, már menyasszonya Józsefnek. Mária személyén keresztül az Úr már ekkor bensőségesen beavatja Józsefet a megtestesülés misztériumába. József elfogadta, hogy szereplője legyen annak a történetnek, melyet Isten kezdett írni jegyese méhében. Ezért a házába fogadta Máriát. Befogadta a Máriában rejlő misztériumot és azt a misztériumot, aki maga Mária volt. Azzal a nagy tisztelettel szerette, amely a hiteles szerelem pecsétje. Szent József arra tanít, hogy lehet szeretni birtoklás nélkül. Őt szemlélve Isten kegyelmével minden férfi és minden nő elnyerheti érzelmi sebeinek gyógyulását, föltéve, hogy belép Isten tervébe, mely már valósul az Istenhez közel álló emberekben, miként Szent József belépett a megváltás művébe Mária személye és Isten Máriában megvalósuló kegyelmi ajándéka által. Egyházi mozgalmak kedves tagjai, figyeljétek a körülöttetek lévőket, és mutassátok meg Isten szerető arcát a legszegényebbeknek, elsősorban az irgalmasság cselekedeteinek gyakorlásával, a fiatalok emberi és keresztény nevelésével, a nő főlemelésének szolgálatával és még sok más módon!

Az Istennek szentelt személyek lelki szolgálata szintén nagyon jelentős és nélkülözhetetlen az Egyház életében. A Krisztus követésére szóló meghívások Isten egész népének szóló ajándék. Hivatásokhoz hűségesen, a szűz, szegény és engedelmes Krisztust követve, aki teljesen Atyja dicsőségének és testvérei szeretetének szentelte magát, azt a küldetést kaptátok, hogy tanúskodjatok Isten és az eljövendő javak elsőbbségéről egy olyan világ előtt, melynek e tanúságtételre annyira szüksége van (vö. *Vita consecrata* 85.p.) Elkötelezettségetek feltétlen hűségével az életnek olyan csírája vagytok az Egyházban, mely egyre növekszik Isten országának szolgálatára. Mindig, de különösen olyan órákban, amikor próbára tétetik a hűség, Szent József elkötelezettségetek értelmére és értékére emlékeztet benneteket. Az Istennek szentelt élet radikális krisztuskövetés. Ezért szükséges, hogy életstílusotok pontosan azt fejezze ki, ami éltet titeket, és tevékenységetek ne takarja el mély identitástokat. Ne féljétek teljesen megélni az önátadást, melyet Istennek följánlottatok, és hitelesen tanúskodjatok erről környezeteteknek. Egy példa különösen is sarkall titeket az életszentségre törekvésre, Simon Mpeke atya példája, akit Baba Simonnak hívtak. Ti jól tudjátok, hogy a „mezítlábas misszionárius” hogyan áldozta minden erejét alázatos önzetlenséggel, volt szíve segíteni a lelkeken, úgy, hogy semmi fáradságot nem kímélt testvérei testi szolgálatában sem.

Kedves Testvéreim, Szent József emberi és lelki életéről szóló elmélkedésünk arra hív, hogy fogadjuk be az ő hivatásának és példájának egész gazdagságát, amit ő nyújt mindazon férfiaknak és nőknek, akik életüket Krisztusnak akarják szentelni, akár a papságban, akár a szerzetességben, akár a laikus elkötelezettség bármely formájában. József ugyanis a megtestesülés misztériumának fényében élt. Nem csupán fizikai közelségben, hanem a szív figyelmével is. József föltárja egy olyan emberség titkát, amely a misztérium jelenlétében él és nyitott feléje az élet legapróbb dolgaiban is. Benne nem különül el a hit és a cselekvés. Az ő hite a leghatározottabban irányítja a cselekedeteit. Paradox módon tevékeny: a maga részéről vállalja a felelősséget, ugyanakkor meghagyja Istennek a szabadságot, hogy hajtsa végre műveit és semmi akadályt nem állít ennek útjába. József „igaz ember” (*Mt 1, 19*), mert élete „igazodik” Isten szavához.

Szent József élete, mely az Ige iránti engedelmisségben telt, beszédes jel Jézus minden tanítványa számára, akik az Egyház egységére törekszenek. Az ő példája sürget, hogy megértsük: a teljes ráhagyatkozás Isten akaratára azt jelenti, hogy az ember Isten tervének megvalósítója lesz. Isten pedig minden embert egyetlen családban, egy közösségben, egy „Ecclesiában” akar egyesíteni. Más keresztény felekezetek kedves tagjai, nagy kihívás számunkra Krisztus tanítványai ezen egységének keresése. E kihívás mindenekelőtt arra szólít, hogy térjünk meg Krisztus személyéhez és engedjük, hogy egyre inkább magához vonzzon. Őbenne kell fölismernünk, hogy testvérek vagyunk, egy és ugyanazon Atyának a gyermekei. Ebben a Pál apostolnak – Jézus Krisztus nagy hirdetőjének és a nemzetek apostolának – szentelt évben együtt forduljunk hozzá, hogy meghalljuk és magunkhoz ragadjuk „a hitet és az igazságot”, hiszen ezekben gyökerezik Krisztus tanítványainak egysége.

Végezetül forduljunk Szent József jegyesehez, Szűz Máriához, az Apostolok Királynéjához, hiszen ezen a néven hívjátok segítségül, mint Kamerun Patrónáját. Neki ajánlom mindannyiatok Istennek szenteltségét és vágyaitokat, hogy hűségesebbek legyetek a meghíváshoz és a küldetéshez, melyet kaptatok. Befejezésül az ő közbenjárását kérem szép országotokért. Ámen.

Találkozás a kameruni muszlim közösség képviselőivel a Nunciatúrán

Yaoundé, 2009. március 19. csütörtök, 8.45

Kedves Barátaim!

Örülök annak, hogy alkalmat kaptam a kameruni muszlim közösség képviselőivel való találkozásra. Szívből köszönöm Amadou Bello úrnak a nevetekben hozzám intézett szavait. Találkozásunk beszédes jele a vágynak, amiben osztozunk minden jó akaratú emberrel – Kamerunban, egész Afrikában és az egész világon –, hiszen valamennyien keressük az alkalmat, hogy eszmét cseréljünk arról, hogy a vallás minden lényegesen hozzájárul a kultúra és a világ megértéséhez, és az emberi család minden tagjának békés együttéléséhez. Az olyan kezdeményezések, mint az Association Camerounaise pour le Dialogue Interreligieux bizonyítják, hogy az ilyen dialógus mennyire növeli a kölcsönös megértést és támogatja egy stabil és igazságos politikai rendszer kialakítását.

Kamerun a keresztények és muszlimok millióinak hazája, akik gyakran ugyanabban a környezetben élnek, dolgoznak és gyakorolják a hitüket. Mindkét vallás követői az egy és irgalmas Istenben hisznek, aki az utolsó napon meg fogja ítélni az emberiséget (vö. *Lumen gentium* 16.). Együtt tesznek tanúságot a családnak, a társadalmi felelősség, az Isten törvénye iránti engedelmesség, s a betegek és szenvedők iránti szeretet alapvető értékeiről. Miközben ezen erényekkel formálják az életet, és tanítják rá a fiatalokat, a keresztények és muszlimok nem csak azt mutatják meg, hogyan támogatják az emberi személy teljes fejlődését, hanem azt is, hogyan tartják a szolidaritás kapcsolatait a szomszédaikkal és hogyan szolgálják a közjót.

Barátaim, én azt hiszem, hogy ma a vallásnak különösen is sürgető feladata, hogy nyilvánvalóvá tegye az emberi ész hatalmas erejét, amely maga is Isten ajándéka, s amelyet a kinyilatkoztatás és a hit fölemel. Az Istenbe vetett hit nem megköti önmagunkat és a világot megértő képességeinket, hanem kitágítja azt. Nem szembeállít a világgal, hanem elkötelezetté tesz iránta. Arra vagyunk hivatva, hogy segítsük egymást fölfedezni Isten titokzatos jelenlétének és tartózkodó nyomait a világban, melyet csodálatos módon megteremtett s mindent átölölő, kimondhatatlan szeretetével tart fenn. Jóllehet a maga végtelen dicsősége közvetlenül soha nem ültethető át véges értelmünkkel ebbe az életbe, mégis a bennünket körülvevő szépségben összegyűjthetünk sugarakat belőle. Ha a férfiak és a nők ugyanúgy gondolkodnak a világ csodálatos rendjéről és az emberi méltóság ragyogásáról, melyek megvilágítják elméjüket, fölfedezhetik, hogy minden, ami „értelmes”, messze meghaladja azt, amit a matematika ki tud számolni, a logika le tud vezetni és a tudósok bizonyítani tudnak. Az „értelmesség” magába zárja a jóságot és az etikus és tisztességes életmód benső vonzerejét is, amely magában a teremtésben nyilvánul meg számunkra.

Ez a látásmód odavezet, hogy keressük mindazt, ami helyes és igazságos, hogy kilépjünk a saját önző értékünk szűk köréből és mások javára cselekedjünk. Ily módon egy, a nevére méltó vallás kitágítja az emberi megértés horizontját és alapot ad minden hiteles emberi kultúrához. Egy ilyen vallás elutasítja az erőszak és a totalitarizmus minden formáját, nem csupán a hit elvei, hanem a józanész alapján is. Valójában a vallás és az ész kölcsönösen támogatják egymást, abból következően, hogy az az ész megtisztítja és megszervezi a vallást, a kinyilatkoztatás és a hit pedig fölszabadítja az ész minden erejét.

Ezért bátorítalak benneteket, kedves muszlim barátaim, hogy itassátok át a társadalmat azokkal az értékekkel, melyek ebből a távlatból fakadnak, és gazdagítják az emberi kultúrát, hogy így együtt munkálkodjunk a szeretet civilizációjának építésén. A muszlimok, katolikusok és más keresztények lelkes együttműködése itt, Kamerunban legyen világítótorony a többi afrikai nemzet számára, és mutassa meg a béke, az igazságosság és a közjó melletti vallásközi elkötelezettség rendkívüli erejét!

Ezekkel az érzésekkel fejezem ki újra hálámat ezért az ígéretes találkozásért kameruni látogatás alkalmával. Hálát adok a mindenható Istennek az áldásokért, melyekkel titeket és polgártársaitokat megáldott, és azért imádkozom, hogy a kapcsolatok, melyek a keresztényeket és muszlimokat egyesítik az egy Isten mélységes tiszteletében, továbbra is erősödjenek, és még világosabb tükröződései legyenek a Mindenható bölcsességének, aki az egész emberiség szívét megvilágosítja.

Szentmise az Amadou Ahidjo Stadionban
Yaoundé, 2009. március 19., csütörtök, 10 óra

Kedves Püspök Testvéreim!
Kedves Testvérek!

Dicsértessék a Jézus Krisztus, aki ma összegyűjt bennünket ebben a stadionban, hogy mélyebben elmerítsen a maga életében. Jézus Krisztus gyűjt össze bennünket ezen a napon, amelyen az Egyház itt Kamerunban és szerte az egész földön Szent Józsefnek, Szűz Mária jegyesének ünnepét üli. Azzal kezdem, hogy szép ünnepet kívánok mindazoknak, akik hozzám hasonlóan megkapták azt a kegyelmet, hogy ezt a szép nevet viselhetik, és kérem Szent Józseftől az ő különleges oltalmát, hogy életünk minden napján vezessen bennünket az Úr Jézus Krisztushoz. Köszöntöm a Szent József nevet viselő plébániákat, iskolákat, kollégiumokat, intézményeket is. Megköszönöm Msr. Tonyé Bakot yaoundéi érsek úrnak hozzám intézett kedves szavait, és szívből köszöntöm az Afrikai Püspöki Konferenciák képviselőit, akik eljöttek ide Yaoundéba a Püspöki Szinódus Második Afrikai Különleges Ülése Instrumentum laborisának átadása alkalmából.

Miként hatolhatnánk be e nap különleges kegyelmébe? Hamarosan a szentmise záró könyörgése megmutatja elmélkedésünk csúcspontját, amikor ezt imádkozzuk: „az oltárodról vett eledellel jóllakattad, Urunk, családodat, mely örömmel üli Szent József ünnepét; őrizd mindig a te oltalmaddal és virrassz az ajándékok fölött, melyeket családodnak adtál.” Mint látjátok, az Úrtól azt kérjük, hogy mindig oltalmazza az Egyházat – és Ő ezt teszi is – miként József oltalmazta családját és virrasztott a gyermek Jézus első éveit fölött.

Az imént hallott evangélium épp erre emlékeztetett. Az Angyal ezt mondta neki: „Ne féld magadhoz venni, jegyesedet, Máriát” (Mt 1,20), és ő ezt meg is tette: „megtette, amit az Úr Angyala parancsolt neki” (1,24). Vajon Szt. Máté miért tartotta fontosnak ezt az isteni küldöttől hallott szavak iránti hűséget, ha nem azért, hogy kövessük ezt a szeretetteljes hűséget?

Az első olvasmány nem Szent Józsefről szólt, de sok mindent elmondott róla. Nátán próféta megy, hogy az Úr parancsára mondja Dávidnak: „Utódotat támasztom utánad” (2Sám 7,12). Dávidnak el kell fogadnia, hogy meghal anélkül, hogy láthatná ezen ígéret megvalósulását, ami majd akkor történik, amikor „betelnek az ő napjai” és elalszik „atyáival”. Látjuk tehát, hogy az ember egyik legforróbb vágya, tudniillik, hogy tanúja legyen cselekedete gyümölcsének, nem mindig talál meghallgatásra Istennél. A köztetek lévő apákra és anyákra gondolok: nagyon törvényesen él bennük a vágy, hogy a legjobbat adják fiaiknak, és azt szeretnék látni, hogy sikeresek. Azonban nem kell áldatni magunkat e siker fölől: amit Isten Dávidtól kér, az a bizalom. Maga Dávid nem fogja látni utódát, azt, akinek a trónja „örökre szilárd” (7,16), mert ez a prófétai homályban megígért utód Jézus. Dávid bízik Istenben. József ugyanígy bízik Istenben, amikor hallja, hogy a hírnök, az Úr Angyala mondja neki: „József, Dávid fia, ne féld magadhoz venni feleségedet Máriát, hiszen a benne fogant élet a Szentlélektől van!” (Mt 1,20.) A történelemben József az az ember, aki a bizalom legnagyobb próbáját kapta Istentől ezen megdöbbentő híradás ellenére is.

És ti, kedves apák és anyák, akik hallgattok engem, bíztok-e Istenben, aki fogadott fiainak atyáivá és anyáivá tesz benneteket? Elfogadjátok-e, hogy Isten számít rátok abban, hogy átadjátok gyermekeiteknek azokat az emberi és lelki értékeket, melyeket kaptatok, s melyeknek köszönhetően ők is Isten szent nevének tiszteletében és szeretetében tudnak élni? A mi korunkban, amikor oly sokan gátlástalanul próbálják érvényesíteni a pénz uralmát, semmibe véve a legrászorultabbakat, nagyon óvatossá kell lennetek. Afrika általában és Kamerun különösen is veszélybe kerül, ha nem ismerik fel az élet igazi Szerzőjét! Kameruni és afrikai testvéreim, férfiak és nők, akik annyi emberi jó tulajdonságot kaptatok Istentől, törődjétek a lelketekkel! Ne engedjétek, hogy hamis dicsőségek és hamis eszmék elbűvöljenek. Higgyétek, továbbra is higgyétek, hogy Isten, az Atya, a Fiú és a Szentlélek egyedül az, aki úgy szeret, ahogyan ti azt várjátok, egyedül ő tud kielégíteni benneteket, és csak Ő tud állandóságot adni az életeteknek. Krisztus az élet egyedüli útja.

Egyedül Isten adhatta Józsefnek az erőt, hogy higgyen az Angyalnak. Egyedül Isten fogja adni Nektek is, kedves házas testvéreim az erőt, hogy a családokat úgy neveljétek, ahogyan Ő akarja. Kérjétek Tőle ezt! Isten szereti, ha kérjük Tőle azt, amit ő adni akar. Kérjétek Tőle az igaz és az Ő szeretetéhez hasonlóan egyre hűségesebb szeretet kegyelmét. Amint a zsoltár nagyszerűen mondja: „Az Ő szeretete örökre megépült és az Ő hűsége szilárdabb, mint a mennybolt” (88,3).

A többi kontinensekhez hasonlóan országokban is és egész Afrikában is a család nehéz időszakot él, amelyen Istenhez való hűsége fogja átsegíteni. A hagyományos élet bizonyos értékei kétségessé váltak. A nemzedékek közötti kapcsolat oly mértékben változott, hogy már nem támogatja a hagyományos ismeretek és az ösöktől örökölt bölcsesség továbbadását, mint előbb. Nagyon gyakran előfordul a falusi élet olyan mértékű exodusa, ami más történelmi periódusokban is előfordult. A családi kapcsolatokat ez nagyon mélyen érinti. A fiatal nemzedék tagjai gyökértelenül és nagyon törekenyen, s jaj, gyakran igazi munka nélkül keresik a gyógyszeres bajjaikra, és felszínes, mesterségesen importált paradicsomokban akarnak élni, melyekről tudjuk, hogy soha nem tudják biztosítani az

embernek az igazi és tartós boldogulást. Olykor az afrikai embert arra kényszerítik, hogy meneküljön önmagától és hagyjon el mindent, ami benső gazdagságát jelentette. Belesodródva egy sietős városiasításba, fizikailag és erkölcsileg elhagyja a szülőföldjét, de nem úgy mint Ábrahám, az Úr hívására válaszolva, hanem benső számkivetésként, mely eltávolítja önmagától, vér szerinti testvéreitől és magától Istentől is.

Végzet ez, elkerülhetetlen fejlődés? Bizonyára nem! Ma inkább, mint korábban „minden remény ellenére remélnünk kell” (Róm 4,18). Csodálattal szeretném kifejezni elismerésemet és hálámat számos szervezet munkájáért, melyek a hívó életet és a szeretet gyakorlását támogatják. Igen nagy hála nekik érte! Isten Igéjéből merítsenek újra erőt ahhoz, hogy terveiket végre tudják hajtani az emberi személy teljes fejlődésének szolgálatában Afrikában és különösen Kamerunban.

Az első teendő az, hogy vissza kell adni az élet mint Isten ajándéka elfogadásának érzékét. A Szentírásban éppen úgy, mint kontinensek legjobb bölcsessége számára egy gyermek érkezése kegyelem, Isten áldása. A mai emberiségnek módosítania kell a szemléletét, mert minden ember, a legkisebb is a legszegényebb is „Isten képére és hasonlatosságára van teremtve” (Ter 1,27). Élnie kell! A halál nem diadalmaskodhat az élet fölött! Soha nem lehet a halálé az utolsó szó!

Afrika fiai és leányai, ne féljete hinni, remélni és szeretni, ne féljete elmondani, hogy Jézus az út, az igazság és az élet, s hogy egyedül Ő tud bennünket üdvözíteni. Szent Pál az a sugalmazott szerző, akit a Szentlélek azért ajándékozott az Egyháznak, hogy „a pogányok tanítója legyen” (1Tim 2,7), és ezt mondja nekünk, hogy Ábrahám „a remény ellenére is reménykedve hitte, hogy sok nép atyja lesz, az ígéret ugyanis így szólt: Így lesz nemzetséged.” (Róm 4,18.)

„A remény ellenére is reménykedve hitte”: hát nem a keresztény ember nagyszerű meghatározása ez? Afrika általatok és benneteket kapja a meghívást a reményre! Jézus Krisztussal, aki járt az afrikai földön, Afrika a remény kontinensévé válhat. Mi valamennyien annak a népnek a tagjai vagyunk, melyet Isten Ábrahámnak leszármazottként adott. Mindegyikünket Isten gondolt el, akart és szeret. Mindegyikünknek megvan a saját szerepünk Isten, az Atya, a Fiú és a Szentlélek tervében. Ha megkísért a bátortalanság, gondoljatok József hitére; ha elfog a nyugtalanság, gondoljatok József reményére, aki Ábrahám leszármazottja volt és minden remény ellenére reménykedett; ha utálat vagy gyűlölet fog el benneteket, gondoljatok József szeretetére, aki elsőként fedezte fel Isten emberi arcát a Szűz Mária méhében a Szentlélektől fogantott gyermek személyében. Áldjuk Krisztust azért, hogy ilyen közel jött hozzánk és adjunk neki hálát, hogy nekünk adta Józsefet, mint az iránta való szeretet mintáját és példaképét.

Kedves Testvéreim, újra szívből mondom nektek: Miként József, ne féljete magatokhoz venni Máriát, azaz ne féljete szeretni az Egyházat. Mária, az Egyház anyja meg fog titeket tanítani arra, hogyan kövessétek pásztoraitokat, hogyan szeressétek püspökeiteket, papjaitokat, diakónusaitokat és katekétáitokat, és hogyan kövessétek azt, amire tanítanak, s hogyan imádkozzátok az ő szándékaik szerint. Ti, akik házasságban éltek, nézzétek József Mária és Jézus iránti szeretetét; ti, akik házasságra készültök, jövődő házastársatokat úgy tiszteljétek, ahogyan József tette; Ti, akik cölibátusban Istennek szenteltétek magatokat, ne feledjétek anyánk, az Egyház tanítását: „A szüzesség és az Isten országáért vállalt cölibátus nemcsak hogy nem állnak semmiféle ellentmondásban a házasság méltóságával, hanem feltételezik és megerősítik azt. A házasság és a szüzesség Isten és az ő népe szövetsége misztériumának és a belőle fakadó életnek két megnyilvánulási módja” (Redemptoris custos, 20. p.).

Külön buzdítással szeretnék a családapákhoz fordulni, mert Szent József az ő mintaképük. Szent József láthatóvá teszi Isten Krisztus iránti és mindegyikünk iránti atyaságának misztériumát. Ő az, aki megtaníthat titeket a saját atyaságotok titkára, ő, aki az Emberfia fölött örködött. Minden családapa Istentől kapja az Isten képére és hasonlatosságára teremtett gyermekeket. Szent József Mária jegyese volt. Minden családapa ugyanígy láthatja, hogy feleségében a nő misztériuma van rábízva. Kedves családapák, Szent Józsefhez hasonlóan tiszteljétek és szeressétek feleségeiteket. És szeretettel és figyelmes jelenlétetekkel vezessétek gyermekeiteket Istenhez, hiszen Nála kell lenniük (vö. 2,49).

Végül az összes itt jelenlévő fiatalhoz a barátság és a bátorítás szavaival fordulok: az élet minden nehézsége ellenére legyetek bátrak! Életeknek végtelen értéke van Isten szemében. Engedjétek, hogy Krisztus magához ragadjon titeket, ajándékozzátok meg Ő a szeretetetekkel és – miért ne? – önmagatokkal a papságban és a szerzetességben! Ez a legmagasabbrendű szolgálat. A gyermekeknek, akiknek nincs többé atyjuk, vagy akik elhagyottan az utca nyomorúságában élnek, akiket erőszakkal elragadtak a szüleiktől, visszaélnék velük és katonai csoportokba hajszolják őket, melyek bizonyos országokban pusztítanak, szeretném mondani: Isten szeret titeket, nem feledkezik meg rólatok és Szent József vigyáz rátok! Bizalommal hívjátok őt segítségül.

Isten áldjon és őrizzen meg benneteket! Adja nektek a kegyelmet, hogy hűségesen közeledjete feléje. Adjon nektek biztonságos életet, hogy megteremhessétek azt, amit Ő vár tőletek! Tegyen benneteket szeretete tanúivá itt,

Kamerunban és a föld szélső határáig! Azért imádkozom, hogy ízleltesse meg veletek a Hozzá tartozás örömét most és mindörökké. Ámen.

A szentmise utána a Szentatya a következő szavakkal adta át az *Instrumentum Laboris*:

Kedves Püspök Testvéreim!

Afrika és Madagaszkár regionális és nemzeti Püspöki Konferenciáinak Elnökei!

Immár tizennégy éve, hogy 1995 szeptember 14-én Tiszteletreméltó elődöm, II. János Pál pápa éppen itt, Yaoundéban írta alá az *Ecclesia in Africa* szinódus utáni apostoli buzdítását. Ma nagy öröm számomra, hogy átadhatom nektek a következő októberben Rómában tartandó Püspöki Szinódus Második Különleges afrikai Ülésének *Instrumentum laboris*át. Ezen összejevetel témája – „*Az afrikai Egyház a megbékélés, az igazságosság és a béke szolgálatában*” – egyenes folytatása az *Ecclesia in Africának*, és igen nagy jelentőségű kontinensek élete, de az egyetemes Egyház élete számára is. Az *Instrumentum Laboris* szülőföldetek egyházi és társadalmi életének legfontosabb problémáira való reflexióitoknak a gyümölcse. Tükrözi az afrikai Egyház nagy dinamizmusát, de a kihívásokat is, melyekkel szembe kell néznie, s melyeket a szinódusnak meg kell vizsgálnia. Ma este lesz alkalmam a Püspöki Szinódus Különleges Afrikai Tanácsának tagjaival tárgyalni erről a témáról. Nagyon kívánom, hogy a szinódusi ülés munkája növelje a reményt népeitekben és az egész kontinensen; árásson részegyházaitokba új evangéliumi és missziós lendületet a megbékélés, az igazságosság és a béke szolgálatában a program szerint, amit maga az Úr fogalmazott meg: „Ti vagytok a föld sója (...) Ti vagytok a világ világossága” (*Mt 5,13–14*). Az afrikai Egyház afölötti öröme, hogy megtarthatja ezt a szinódust, legyen az egyetemes Egyház öröme is!

Hívlak benneteket, Kedves Testvéreim, hogy vegyétek körül a püspökeiteket, s így jelenítsétek meg az Afrika minden népében jelenlévő Egyházat, és foglaljátok imáitokba e nagy egyházi esemény előkészítését és lefolyását. A Béke Királynője segítse a megbékélés, az igazságosság és a béke minden „munkásának” erőfeszítéseit! Afrika Nagyasszonya, könyörögj érettünk!

Találkozás a szenvedés világával

Kamerun, Yaoundé, Paul-Émil Léger Intézet, 2009. március 19-én, Szent József ünnepén

Nagyon vágyódtam erre a találkozásra és boldog vagyok, hogy köszönhetlek benneteket. Nagy szeretettel köszöntelek titeket, Fivéreim és Nővéreim, akik a betegség és a szenvedés terhét hordozzátok. Tudjátok, hogy nem vagytok egyedül a szenvedésben, mert Krisztus szolidáris azokkal, akik szenvednek. Ő mutatja meg a betegeknek és szenvedőknek a helyet, ami az övék Isten szívében és a társadalomban.

Szent Márk elbeszéli Szent Péter anyósa meggyógyításának a történetét: Amint Jézus megérkezett a házba, „mindjárt szóltak neki a beteg asszonyról. Jézus megállt fölötte, megragadta a kezét és fölsegítette” (Mk 1,30–31). Ebben az evangéliumi részletben Jézus az egész estét betegek között tölti, akiket mind meggyógyított. A tetteivel mutatja, mennyire gyengéd és milyen jóakaratóan figyelmes a megtört szívűek és sebeket viselőket iránt.

Ebben a intézetben, amely Paul-Émil Léger bíboros nevét viseli – aki kanadai volt és eljött közétek, hogy gyógyítsa a testet és a lelket –, nem feledkezem meg azokról sem, akik otthonaikban, kórházakban, különleges intézetekben vagy öregotthonokban akár mozgásszervi, akár szellemi fogyatékoságban szenvednek, de azokról sem, akik testükben hordozzák az erőszak és a háborúk nyomait. Gondolok minden betegre is, az AIDS, a malária és a tuberkulózis áldozataira, főleg az afrikaiakra. Tudom jól, hogy köztetek a katolikus Egyház milyen erővel küzd ezen szörnyű csapások ellen, és bátorítom is, hogy következetes elszántsággal folytassa ezt a sürgős tevékenységet.

Számotokra, akiket a betegség és a szenvedés tesz próbára, és családotoknak is, szeretnék az Úrtól egy kis bátorítást hozni, szeretném megújítani támogatásomat és szeretnék hívni benneteket, hogy forduljatok Krisztushoz és Máriához, aki Anyául adott nekünk. A Szűzanya ismeri a szenvedést mert követte fiát a Kálváriára vezető úton és őrizte szívében ugyanazt a szeretetet, amelyet Jézus hozott el minden embernek.

A szenvedés, a betegség és halál láttán az ember felkiált fájdalomában, ahogyan Jób tette, akinek már a neve is az jelenti: szenvedő (vö. Nagy Szent Gergely *Moralia in Job*, I, 1, 15). Maga Jézus is felkiáltott röviddel a halála előtt (vö. Mk 15,37; Zsid 5,7). Amikor állapotunk romlik, növekszik a félelem; egyeseket megkísért a kételkedés, hogy jelen van-e Isten ilyen körülmények között. Ezzel szemben Jób tudja, hogy Isten jelen van az életében; az ő kiáltása nem a lázadás, hanem nyomorúsága mélységéből a bizalom hangja szólal meg (vö. Jób 19. f.; 42,2-6). Barátai – mint mi is, amikor a szereteteink közül való szenvedő előtt állunk –, próbálták vigasztalni, de csak üres szavakat halmoztak egymásra.

Súlyos szenvedés láttán megbénulunk és nem találjuk a megfelelő szavakat. A keresztszertériumába elmerült testvér mellett a megilletődött és együttérző hallgatás, imádságos jelenlétünk, egy gyengéd, biztató mozdulat, egy tekintet és mosoly többet mond minden szónál. Ezt lehet látni azon férfiak és nők egy kis csoportjában – köztük a Szűzanya és János apostol – akik követték Jézust a kereszttúton és ott voltak a közelében a halálakor is. Az Evangélium elmondja, hogy volt közöttük egy afrikai férfi is, Cirenei Simon. Őt kényszerítették a katonák, hogy segítsen vinni Jézus kereszttjét a Golgotára. Ez a férfi, anélkül, hogy tudta volna, segítségére volt a Fájdalmak Férfiának, akit övéi mind elhagytak és ki volt szolgálatva a vak erőszaknak.

A történet tehát elmondja, hogy egy afrikai férfi, a ti kontinensek gyermeke, a maga szenvedésével részt vett Annak végtelen kínjaiban, aki megváltott minden embert, beleértve üldözőit is. Cirenei Simon nem tudhatta, hogy tulajdon szemével látja Üdvözítőjét. Szükség volt a segítségére, ezért kényszerítették, hogy segítsen (vö. Mk 15,21). Nehéz elfogadni, hogy más kereszttjét hordozzuk. Csak a feltámadás után érthette meg, mit is tett. Ugyanígy van mindegyikünkkel, testvéreim: a reménytelenség mélyén, a lázadás közepette Krisztus felkínálja nekünk szerető jelenlétét, akkor is, ha mi már fáradtak vagyunk felfogni, hogy ott van mellettünk. Csak az Úr végső győzelme fogja feltárni próbatételeink végső értelmét.

Vajon nem állíthatjuk-e, hogy minden afrikai valamilyen módon Cirenei Simon családjának a tagja? Minden afrikai és minden szenvedő segít Krisztusnak vinni a kereszttet és vele együtt megy a Golgotára, hogy egy napon vele együtt támadjon föl. Látva a meggyalázott Jézust, szemlélve az ő arcát a kereszten, meggondolva kegyetlen kínjait, a hittel megláthatjuk benne a Feltámadott ragyogó arcát, aki azt mondja nekünk, hogy a betegség és a szenvedés nem az utolsó szó emberi életünkben. Azért imádkozom kedves testvéreim, hogy képesek legyetek felismerni magatokat ebben a Cirenei Simonban. Azért imádkozom kedves beteg testvéreim, hogy sok Cirenei Simon álljon ágyatok mellett.

Jézus feltámadásától kezdve mindmáig nagyon sok a tanú, akik hittel és reménnyel fordultak az emberek Üdvözítőjéhez, mert felismerték próbatételükben az ő jelenlétét. Minden irgalmasság Atyja mindig jóakarattal fogadja azok imádságait, akik hozzá fordulnak. Kéréseinkre és könyörgéseinkre válaszol, de úgy, ahogyan és amikor Ő akarja, ahogyan a javunkra válik, s nem a mi kívánságaink szerint. A mi dolgunk, hogy felismerjük a választ és elfogadjuk ajándékait, melyeket kegyelemként kínál nekünk. Tekintsünk fel a Megfeszítettre hittel és bátorsággal, mert Belőle árad az élet, az erő és a gyógyulás. Tudjunk Őrá tekinteni, aki a javunkat akarja és le tudja törölni szemünkről a könnyeket, tudjunk úgy a kezére hagyatkozni, ahogy egy kisgyermek anyja karjaira.

A szentek teljesen Istenre, a mi Atyánkra bízott életükkel szép példát adnak nekünk erre. Avilai Szent Teréz, aki kolostorait Szent József oltalmára bízta, egy betegségéből Szent József ünnepén gyógyult meg. Újra meg újra elmondta, hogy soha nem imádkozott hozzá eredménytelenül, és ajánlotta mindazoknak, akik úgy gondolták, hogy nem tudnak imádkozni. Ezt írja: „Nem értem, hogyan lehetne az Angyalok Királynőjére és mindarra gondolni, amivel neki szembe kellett néznie Jézus gyermekkorában, anélkül, hogy megköszönnék azt a teljes odaadást,

amellyel Szent József Mária és Jézus segítője volt. Akinek nincs senkije, aki imádkozni taníthatná, kérje mesteréül ez a csodálatos Szentet és többé nem kell félnie, hogy az ő vezetése mellett letéved az igaz útról.” (*Életrajz, 6.*) Szent Józsefben a testi egészség közbejárója mellett Teréz a lélek üdvösségének közbejáróját és az imádság mesterét is látta. Válasszuk mi is Szent Józsefet az imádság mesterének. Nemcsak mi, egészségesekek, hanem ti is, kedves betegek és a családok is.

Külön gondolok rátok, a kórház személyzetére, és mindazokra, akik az egészségügyben dolgoznak. Amikor figyelmes szeretettel ott álltok a szenvedők mellett és ápoljátok őket, a szeretetnek és a szolgálatnak olyan tetteit végzitek, amelyeket maga Isten így ismer el: “beteg voltam és meglátogattatok” (*Mt 25,36*).

Orvosok és kutatók, a ti dolgotok felhasználni mindent a fájdalom csillapítására, ami erkölcsileg helyes; a ti elsőrangú dolgotok az emberi élet védelme fogantatásától természetes végéig. Az élet tisztelete minden ember joga és kötelessége, hiszen minden élet Isten ajándéka. Veletek együtt szeretnék hálát adni az Úrnak mindazokért, akik bármilyen módon a szenvedők szolgálatában állnak. Buzdítom a papokat és a beteglátogatókat, hogy baráti és aktív jelenlétükkel vegyenek részt a betegek lelkipásztori gondozásában a kórházakban vagy a betegek otthonaiban, hogy bátorítsák és lelkileg támogassák a betegeket. Ígérete szerint maga Isten fizet meg ezért és adja a jutalmat az égben. Mielőtt egyenként személyesen köszöntenélek és búcsúznám tőletek, szeretném biztosítani mindegyiket együttérzésemről és imádságaimról. Szeretném kifejezni őszinte kívánságomat, hogy egyikőtök se érezze magát egyedül soha. Hiszen minden Krisztus képmására teremtett ember feladata, hogy testvére legyen a mellette lévő embernek. Mindnyájatokat a Boldogságos Szűz Mária, a mi Anyánk és Szent József közbenjárására bízlak. Adja Isten, hogy egymás számára a mi is Istenünk irgalmának, jóságának és szeretetének közvetítői legyetek. Isten áldjon meg Benneteket!

Találkozás az Afrikai Szinódus Különleges Tanácsa tagjaival a Nunciatúrán

2009. március 19., csütörtök, 18.30.

Bíboros Úr, Kedves Püspök Testvéreim!

Nagy örömmel köszöntelek mindnyájatokat Afrika földjén. Tisztelt Elődöm, Isten Szolgája, II. János Pál pápa 1994-ben hívta össze Afrika számára a Püspöki Szinódus Első Különleges Ülését az ezen kontinens iránti lelkipásztori gondoskodás jeleként, mely kontinens oly gazdag reményekben s oly nagy emberi, kulturális és spirituális gondok nyomasztják. Afrikát ma reggel a „remény kontinensének” neveztem. Hálával emlékezem az *Ecclesia in Africa* szinódus utáni apostoli buzdítás aláírására, mely tizennégy évvel ezelőtt éppen itt történt a Szent Kereszt felmagasztalásának ünnepén, 1995. szeptember 14-én.

Köszönöm Msgr. Nicola Eterovic, a Püspöki Szinódus főtitkárának nevetekben hozzám intézet szavait, melyekkel bevezette találkozásunkat veletek, az Afrikai Szinódus Különleges Tanácsának tagjaival. Az egész Egyház várakozással figyel e várakozásra, tekintettel a Püspöki Szinódus Második Különleges Afrikai Ülésére, mely, ha Isten is úgy akarja, a következő októberben lesz. A téma, az „Afrikai Egyház a megbékélés, az igazságosság és a béke szolgálatában. »Ti vagytok a föld sója (...) Ti vagytok a világ világossága.«” (*Mt 5,13–14*).

Nagyon köszönöm az Afrikai Különleges Tanács Bíboros, Érsek és Püspök tagjainak a *Lineamenta* és az *Instrumentum laboris* kidolgozásában nyújtott hozzáértő együttműködésüket. Elismerésemet fejezem ki, Kedves Püspök Testvéreim, azért, hogy megjelenítették szülőhazátok és a régió aktuális egyházi és társadalmi problémáit is. Ezáltal kihangsúlyozták az afrikai Egyház nagy dinamizmusát, de megnevezték a kihívásokat is, melyeket a szinódusnak meg kell vizsgálnia, annak érdekében, hogy az afrikai Egyházban a növekedés ne csak mennyiségi, hanem minőségi is legyen.

Kedves Testvéreim, reflexióm elején fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy a ti kontinenseteket maga a mi Urunk Jézus Krisztus szentelte meg. Földi életének kezdetén bizonyos szomorú körülmények következtében az afrikai földön járt. Isten választotta ki kontinenseteket, hogy Fiának tartózkodási helye legyen. Jézus által Isten minden emberhez jött, ez kétségtelen, de különleges módon jött az afrikai emberekhez. Afrika Isten Fiának tápláló és oltalmazó földet adott. Jézus által 2000 évvel ezelőtt maga Isten hozta el a sót és a világosságot Afrikának. Attól kezdve az Ő jelenlétének magva el volt temetve a szeretett kontinens szívének mélyében, s lassan-lassan kicsírázott e kontinens emberi történelmének viszontagságai közepette. Krisztus eljövetele következtében, aki megszentelte Afrikát a maga jelenlétével, Afrika különleges meghívást kapott arra, hogy megismerje Krisztust. Az afrikaiak legyenek erre büszkék! A kenózis ezen első időszakának spirituális és teológiai át-elmélkedésével és elmélyítésével Afrika megtalálhatja az elégséges erőt ahhoz, hogy szembenézzen olykor kemény mindennapjaival és fölfedezheti a hit és a remény végtelen távlatait, melyek segíteni fogják abban, hogy Istenben növekedjék.

E kontinens keresztény történetének néhány fontos eseménye emlékeztethet arra a mélységes kapcsolatra, mely Afrika és az ősegyház között volt. A tiszteletreméltó patrisztikus hagyomány szerint Szent Márk evangélista, aki „írásba foglalta azt, amit Péter prédikált” (Ireneus: *Adversus haereses* III, 1, 1.), Alexandriába jött, hogy fölélessze az Úr által elvetett magvakat. Ez az evangélista Afrikában tanúskodott Isten Fiának keresztthalála – a kenózis utolsó mozzanata – és fölmagasztaltatása mellett, mert „minden nyelvnek meg kell vallania: Jézus Krisztus az Úr, az Atyaisten dicsőségére” (*Fil 2,11*). Isten országa eljövetelének örömhíre gyorsan elterjedt kontinensetek északi részén, ahol sok vértanú és szent és nagy teológus élt.

A történelmi viszontagságok megpróbáltatásai után közel egy évezredig a kereszténység csak a kontinens északkeleti részén maradt meg. A 15–16. században az Indiába vezető utat kereső európaiak révén találkoztak a Szaharától délre élő népek Krisztussal. A partvidéken lakók keresztelkedtek meg elsőként. A 19–20. században ugyanebbe a szubszaharai Afrikába érkeztek misszionárius férfiak és nők egész Nyugatról, Latin-Amerikából és Ázsiából is. Tisztelettel meghajlok nagylelkűségük előtt, mellyel feltételek nélkül követték az Úr hívását és apostoli buzgóságuk előtt. De szeretnék szólni az evangelizáló misszionáriusok elválaszthatatlan társaikról, az afrikai katekétákról is. Isten előkészítette néhány afrikai laikus, férfi és nő, fiatal és öreg szívét, hogy befogadják ajándékait és szavának világosságát elvigyék a testvéreiknek. Laikus a laikusnak atyáik nyelvén tudta megszólaltatni Isten szavát, amely azután megérintette testvéreik szívét. Meg tudták izleltetni az Ige sójának ízét és fel tudták ragyogtatni a szentségek világosságát, melyet hirdettek. Segítségére voltak a családoknak lelki gyarapodásukban, bátorították a papi és szerzetesi hivatásokat, és kapcsolatot tartottak közösségük, illetve a papok és a püspökök között. Magától értetődően valószínűsíthető a hatékony inkulturációt, mely azután csodálatos gyümölcsöket hozott (vö. *Mk 4,20*). A katekétáknak köszönhetően „ragyogott fel a fény az emberek előtt” (*Mt 5,16*), mert látván jó tetteiket, egész törzsek tudták dicsőíteni Atyánkat, aki a mennyekben van. Afrikaiak evangelizáltak afrikaiakat. Dicsőséges emléküket földidézve köszöntöm és bátorítom méltó utódaikat, akik ma ugyanazzal az odaadással, apostoli bátorsággal és hittel dolgoznak, mint elődeik. Isten bőségesen áldja meg őket! Abban a periódusban az afrikai föld számos szenttel is megáldott volt. Csak az ugandai vértanúkat, a nagy misszionáriusokat, Anna Maria

Javouhey-t és Comboni Dánielt, Anuarite Nengapeta nővért és Isidoro Bakanja katekétát említem, nem feledve az alázatos Bakhita Jozefinát sem.

Jelenleg olyan történelmi pillanatban vagyunk, mely polgári szempontból az elnyert függetlenséggel, egyházi szempontból pedig a II. Vatikáni Zsinattal esik egybe. E periódusban az afrikai Egyház előkészítette és támogatta az új nemzeti identitások kialakítását és párhuzamosan próbálta megtalálni krisztusi identitását a maga sajátos útjain. Miközben a hierarchia lassanként afrikaivá alakult, attól kezdve, hogy XII. Pius pápa fölszentelte Afrika számára az első afrikai püspököket, kezdett kialakulni a teológiai reflexió is. Jó lenne, ha teológusaitok ma is folytatnák a szentháromságos misztérium mélységének kutatását és jelentőségét a mindennapi afrikai életben. E század talán lehetővé teszi Isten segítségével kontinenseken – bizonyára új és más formában – a tekintélyes Alexandriai iskola újjászületését. Miért ne remélhetnénk abban, hogy a mai afrikaiaknak és az egyetemes Egyháznak nagy teológusokat és lelki tanítókat ad, akik hozzájárulhatnak e kontinens és az egész Egyház hívői megszentelődéséhez? A Püspöki Szinódus Első Különleges Ülése megmutatta a követendő irányokat, és egyebek között nyilvánvalóvá tette, hogy el kell mélyíteni és meg kell valósítani a Család-Egyház misztériumát.

Most szeretnék reflexióra indítani a Püspöki Szinódus Második Különleges Ülésének sajátos témájáról, a megbékélésről, az igazságosságról és békéről.

A II. Vatikáni Zsinat szerint „az Egyház Krisztusban mintegy szentsége, azaz jele és eszköze az Istennel való bensőséges egyesülésnek és az egész emberi nem egységének” (LG 1). Az Egyháznak, hogy küldetését jól teljesítse, Istennel és egymással megbékélt személyek közösségének kell lennie. Így képes hirdetni a megbékélés örömhírét az aktuális társadalomnak, mely sajnos sokféle konfliktusoktól, erőszaktól, háborútól és gyűlölettől szenved. Kontinenseken nem hiányoztak és ma sem hiányoznak a súlyos tragédiák szomorú eseményei, melyek szükségessé teszik az igazi megbékélést népek, nép csoportok és emberek között. Számunkra, keresztények számára e megbékélés az Atyaisten irgalmas szeretetében gyökerezik, és Jézus Krisztus személye által valósul meg, aki a Szentlélekben mindenkinek följánlotta a megbékélés kegyelmét. Ennek következményeként valósul meg az igazságosság és a béke, melyek elengedhetetlenek egy jobb világ építésénél.

Valóban az afrikai kontinens jelenlegi szociálpolitikai és gazdasági összefüggésében van-e drámaibb, mint a népcsoportok és testvérnépek közötti, gyakran véres harc? És ha az 1994-i szinódus Isten Család-Egyházát sürgette, milyen lehet az ezzel való kapcsolat ebben az évben Afrika építése szempontjából, mely szomjazza a megbékélést s az igazságosság és a béke keresését? A helyi vagy regionális összecsapások, a tömeggyilkosságok és népirtások, melyek előfordulnak a kontinensen, egész különlegesen meg kell szólítsanak bennünket: ha igaz, hogy Jézus Krisztusban ugyanahhoz a családhoz tartozunk és ugyanannak az életnek vagyunk részesei, hiszen ereinkben ugyanannak a Krisztusnak a vére folyik, aki Isten fiaivá, Isten családjának tagjaivá tett bennünket, akkor nem lehetne többé közöttünk gyűlölet, igazságtalanság és testvérháború.

Látván az erőszak elhatalmasodását és az önzés növekedését Afrikában a boldog emlékezetű Bernardin Gantin bíboros 1988 óta sürgette a testvériség teológiáját válaszul a szegények és a legkisebbek nyomasztó kiáltására (vö. *L'Osservatore Romano* francia kiadás, 1988. április 12., 4–5. o.). Valószínű eszébe jutott az, amit a 4. század elején az afrikai Lactantius írt: „Az igazságosság első követelménye, hogy az embert ismerjük el testvérnek. Ugyanis ha maga Isten az igazságosság és az örök élet szempontjából mindannyiunkat azonos állapotban teremtett és nemzett, akkor mi testvéri kapcsolatban vagyunk egymással: aki ezt nem ismeri el, igazságtalan” (*Epitomé des Institutions Divines* 54, 4–5: SC 335, 210. o.). Isten Család-Egyháza, mely Afrikában él, már a Püspöki Szinódus Első Különleges Ülése óta megkülönböztetett figyelemmel fordul a szegények felé. Ezzel kinyilvánítja, hogy az afrikai népeket sanyargató elnyomás és elbántalmazás helyzete nem megfordíthatatlan; épp ellenkezőleg mindenkit szembesít egy kihívással, nevezetesen a megtérés, az életszentség és a becsület kihívásával.

A Fiú, aki által Isten szól hozzánk maga a testté lett Ige. Ez volt a tárgya a legutóbbi, a Püspöki Szinódus 12. Általános Rendés Ülésének. Ez a megtestesült Ige a forrása mindennek, amik vagyunk és amiket cselekszünk; minden élet alapja Ő. Tehát ebből az Igéből kell kiindulnia mindannak, amire szükség van az afrikai hagyományok érvényesítéséhez, az életről, az emberről és a családról vallott felfogásuk helyesbítéséhez és tökéletesítéséhez. Jézus Krisztus, az élet Igéje egész életünk forrása és beteljesedése, mert az Úr Jézus az egyetlen közvetítő és Megváltó.

Nagyon fontos, hogy a keresztény közösségek egyre inkább Isten szava hallgatásának és a Szentírás elmélkedő olvasásának a helyeivé váljanak. Ezen elmélkedő és közösségi olvasás által az Egyházban találkozik a keresztény ember a föltámadott Krisztussal, aki szól hozzá és visszaadja neki a reményt az életnek abban a teljességében, melyet Ő kínál a világnak.

Ami az Eucharisziát illeti, ez jeleníti meg valóságosan az Urat a történelemben. Testének és vérének valósága által az egész Krisztus jelenik meg lényegileg a mi életünkben. Velünk van minden áldott nap az idők végezetéig (vö. *Mt* 28,20), és úgy küld mindennapi életünkbe, hogy azt be tudjuk tölteni az Ő jelenlétével. Az Eucharisziában

nyilvánvalóvá válik, hogy az élet a közösség kapcsolata Istennel, a testvéreinkkel, és az egész teremtéssel. Az Eucharisztia a békében megengesztelődött egység forrása.

Az Ige és az Élet Kenyere világosságot és táplálékot nyújt mint gyógyszert és útravalót a lelkünk tanítójához és pásztorához való hűségben, hogy az afrikai Egyház valósítsa meg a megbékélés, az igazságosság és a béke szolgálatát az élet programja szerint, melyet maga az Úr adott: »Ti vagytok a föld sója (...) Ti vagytok a világ világossága.«” (Mt 5,13–14). Hogy valóban ez lehessen, a hívőknek meg kell térniük és követniük kell Jézus Krisztust, tanítványaivá kell válniuk, hogy az Ő üdvözítő erejének tanúi lehessenek. Földi életében Jézus „hatalmas volt tetteiben és szavakban” (Lk 24,19). Föltámadásával maga alá vetett minden tekintélyt és hatalmat (vö. Kol 2,15), a rossz minden erejét, hogy szabaddá tegye mindazokat, aki megkeresztelkedtek az Ő nevében. „Krisztus a szabadságra szabadított föl minket!” (Gal 5,1). A keresztény hivatás azt jelenti, hogy engedjük, hogy Jézus Krisztus megszabadítson minket. Ő legyőzte a bűnt és a halált, és fölkinálja mindenkinek a maga életének teljességét. az Úr Jézusban nincs többé sem zsidó, sem pogány, sem férfi, sem nő (vö. Gal 3,28). A saját testében megbékéltetett minden népet. Az ő Szentlelkének erejével fordulok mindnyájatokhoz ezzel a felhívással: „Engesztelődjétek ki Istennel!” (2Kor 5,20.) Semmiféle etnikai vagy kulturális, faji, nemi vagy vallási különbség ne legyen vitának oka köztetek. Valamennyien az egyetlen Isten, a mi Atyánk gyermekei vagytok, aki a mennyekben van. Ezzel a meggyőződéssel végre lehetővé válik egy igazságosabb és békésebb Afrika építése minden gyermekének jogos elvárása szerint.

Végezetül, hogy az eljövendő színódus előkészítésére buzdítsalak, arra hívlak benneteket, hogy a hívőkkel együtt imádkozzátok azt az imádságot, mely a ma délelőtt átadott *Instrumentum laboris* zárja, és a színódusi ülés eredményességét kéri. És most kedves testvéreim, imádkozzunk együtt:

„Szentéges Szűz Mária, Isten anyja, Afrika oltalmazója, te adtad a világnak az igaz világosságot, Jézus Krisztust. Az Atya iránti engedelmisségeddel és a Szentlélek kegyelmével te ajándékoztad nekünk megbékélésünk és igazságosságunk forrását, Jézus Krisztust, aki a mi békénk és örömünk.

Jóságos és bölcs Anyánk, mutasd meg nekünk Jézust, a te Fiadat és Isten Fiát, támogasd megtérésre vezető utunkat, hogy Jézus ragyogtassa fel fölöttünk a maga dicsőségét, személyes, családi és társadalmi életünk minden helyzetében.

Irgalmassággal és igazságossággal teljes Anyánk, a vigasztaló Szentlélek iránti tanulékonyágod által nyerd el számunkra a kegyelmet, hogy a föltámadott Úr tanúi legyünk, hogy egyre inkább a föld sójává és a világ világosságává lehessünk.

Mindig segítő Anyánk, anyai közbenjárásodra bizzuk a Második Afrikai Színódus előkészületét és gyümölcseit. Béke Királynője, könnyörögj érettünk! Afrika Nagyasszonya, könnyörögj érettünk!”

Búcsú a Yaoundéi Nsimalen nemzetközi repülőtéren

2009. március 20. péntek 10.00

Elnök Úr!

Polgári Hatóságok Illusztris Képviselői!

Bíboros Úr!

Kedves Püspök Testvéreim!

Kedves Testvéreim!

Befejezván apostoli látogatásom első részét, és elhagyni készülvén Kamerunt, szeretnék köszönetet mondani mindnyájatoknak a szívélyes fogatásért, melyet ezekben a napokban nyújtottatok nekem. Az afrikai nap heve tükröződött forró vendégszeretetekben, mellyel körülvettetek. Megköszönöm Elnök úr és a kormány tagjainak udvariasságát. Köszönöm Püspök Testvéreimnek és minden katolikus hívőnek, hogy a közösen átélt liturgiákban az örömteli és túlradó kultusz meggyőző példáját adtátok. Annak is örülök, hogy a többi egyházi közösségek tagjai is jelen lehettek találkozásunkon és megismétlem tiszteletteljes köszöntésemet feléjük és vezetőik felé. Nagyra értékelem a polgári hatóságok munkáját, mellyel biztosították látogatásom nyugodt körülményeit. De mindenekelőtt mindazoknak szeretnék köszönetet mondani, akik buzgón imádkoztak azért, hogy ez a lelkipásztori látogatás az Afrikában élő Egyház élete számára gyümölcsöt hozzon. Kérlek benneteket, továbbra is imádkozzatok, hogy a Püspöki Szinódus Második Különleges Afrikai Ülése bizonyíthassa, hogy eljött a kegyelem ideje az egész kontinens Egyháza számára, a misszió megújulásának és új lendületének ideje, hogy az evangélium üdvözítő üzenete eljusson a meggyötört világhoz.

Sok esemény, melynek részese voltam, mélyen bevésődött emlékezetembe. A Léger Bíboros Központban nagyon megindító volt látnom a betegekkel és fogyatékosokkal való gondoskodást, akik társadalmunk legsebezhetőbb tagjai közé tartoznak. Ez a Krisztuséhoz hasonló együttérzés a remény biztos jele az Egyház és Afrika jövője számára.

A kameruni muszlim közösség tagjaival való találkozásom egy másik kiemelkedő esemény volt, melyet magammal viszek. Miközben folytatjuk utunkat a kölcsönös nagyobb megértés felé, azért imádkozom, hogy növekedjék bennünk a kölcsönös megbecsülés és erősítsük elszántságunkat az együttműködésre, hogy hirdessük a személy méltóságát, melyet Isten minden embernek ajándékoz, egy olyan üzenetet, melyet az egyre inkább szekularizáló világ hallania kell.

Kamerunba jövetelem fő oka természetesen az volt, hogy látni akartam a katolikus közösséget. Nagy öröm számomra testvéri találkozásaim a püspökökkel, s hogy az Egyház liturgiáját oly sok hívővel együtt ünnepelem. Pontosabban azért jöttem, hogy osztozzam veletek a Püspöki Szinódus Második Különleges Afrikai Ülése Instrumentum laborisa közzétételének történelmi eseményében. Ez valóban nagyon reménykeltő esemény Afrika és az egész világ számára. Kamerun népe, buzdítalak, hogy fogadd be ezt a jelentős eseményt, melyet az Úr adott nektek! Válaszoljatok a hívására, mellyel arra szólít, hogy megbékélést, gyógyulást és békét vigyetek közösségeitekbe és társadalmatokba! Munkálkodjatok azért, hogy megszüntessétek az igazságtalanságot, a szegénységet és az éhséget bárhol talákoztatok vele! Isten áldja meg ezt a szépséges országot, „a miniatúr Afrikát”, az ígéret és a dicsőség országát. Isten áldjon meg benneteket!

Beszéd a Luandai Február 4-e nemzetközi repülőtéren

2009. március 20., péntek 12.45.

Angola – Luanda

Excellenciás Köztársasági Elnök Úr!
Polgári és Katonai Hatóságok Illusztris Képviselői!
Tisztelendő Püspök Testvéreim!
Kedves Angolai Barátaim!

A megbecsülés és a barátság érzésével lépek e nemes és fiatal nemzet földjére egy olyan lelkipásztori látogatás keretében, mely lelkemben az egész afrikai kontinensnek szól, akkor is, ha lépteim Yaoundéra és Luandára korlátozódnak. Mindenkinek tudnia kell, hogy a szívemben és imádságaimban egész Afrikát hordozom és Angola népét külön is, melyet szívből bátorítani szeretnék, hogy folytassa a megbékélés, az ország és az intézmények újjáépítésének útját.

Elnök úr, a köszönettel kezdem kedves meghívásáért – mellyel lehetővé tette, hogy meglátogassam Angolát – és az imént hozzám intézett szívélyes köszöntéséért. Fogadja tiszteletteljes köszöntésemet és jó kívánságaimat, melyeket kiterjesztek a többi személyiségre is, akik udvariasan megjelentek a fogadásomra. Köszöntöm az egész katolikus angolai Egyházat itt jelenlévő püspöki személyében és köszönöm minden angolai barátomnak a számomra készített meleg fogadtatást. Fogadják barátságom kifejezését mindazok is, akik rádión vagy televízió keresztül követik az eseményeket, legyenek benne biztosak, hogy az ég áldása van a ránk bízott közös küldetésen, tudniillik, hogy együtt építsünk egy szabadabb, békésebb és szolidárisabb társadalmat.

Megfeledezhetünk-e arról a különleges Látogatóról, aki 1992 júniusában áldotta meg Angolát: szeretett elődömről, II. János Pál pápáról? Ő, aki Jézus Krisztus fáradhatatlan misszionáriusa volt a föld szélső határaiig, megmutatta az utat Isten felé, azáltal, hogy minden jó akaratú embert meghívott, hogy hallgassa helyesen alakított lelkiismerete szavát és építsen egy igazságos, békés, és szolidáris társadalmat a kölcsönös szeretetben és megbocsátásban. Ami engem illet, emlékeztetlek titeket arra, hogy egy olyan országból jövök, ahol minden ország lakó szíve számára drága kincs a béke és a testvériség; különösen azok számára – mint nekem is –, akik megismerték a háborút és az ugyanazon nemzethez tartozó testvérek közötti megosztlást pusztító és embertelen ideológiák miatt, amelyek álmok és illúziók látszata alatt az emberek vállára az elnyomás igáját rakták. Megérthetitek tehát, mennyire érzékeny vagyok az emberek közötti dialógusra, mint a feszültségek és a mindenféle konfliktusok legyőzésének eszközére, amely alkalmas arra, hogy minden nemzetből – tehát a ti hazátokból is – a béke és a testvériség otthonát alakítsa ki. E célból ki kell emelnetek kulturális és spirituális örökségeitől a legjobb értékeket, melyekkel Angola rendelkezik és félelem nélkül kell közelednetek egymáshoz, elfogadván a személyes, spirituális és materiális értékek megosztását mindenki javára.

Megfeledezhetnénk-e Kunene tartomány lakóiról, akiket az esőzés és áradások csapása sújt, akik közül sokan meghaltak és oly sok család maradt otthon és hajlék nélkül? E megpróbált embereket szeretném e percben biztosítani szolidaritásomról, és bátorítom őket, hogy mindenki segítségével merjenek újra kezdeni.

Kedves angolai barátaim, a ti földetek gazdag, nemzetetek erős. Használjátok ezeket az előnyöket a népek közötti béke és figyelmesség ápolására a törvényesség és egyenjogúság alapján, melyek biztosítják Afrika számára azt a békés és szolidáris jövőt, melyre mindenki vágyik, s melyre mindenkinek joga van. Ennek érdekében kérlek benneteket, ne engedjétek az erősebb törvényének! Hiszen Isten az embernek lehetővé tette a szárnyalást természetes képességein túl az ész és a hit szárnyaival. Ha e szárnyakon fölemelkedtek, nem lesz nehéz számotokra fölismerni a másik emberben a testvért, aki ugyanazokkal az alapvető emberi jogokkal született. Sajnos Angola határain belül még nagyon sok szegény ember él, akik követelik jogaik tiszteletben tartását. Nem feledezhetünk meg arról az angolai sokaságról, akik az abszolút szegénység szintje alatt élnek. Ne tagadjátok meg tőlük a várakozásaik teljesedését!

Hatalmas munkáról van szó, mely mindenki részéről nagyobb polgári részvételt igényel. Ebbe bele kell vonni az egész polgári angolai társadalmat; ehhez azonban arra van szükség, hogy konkrétabb és pontosabban meghatározott álláspontok alakuljanak ki mind a társadalmat alkotó erők között, mind a kormánnyal folytatott dialógusban. Ahhoz, hogy egy társadalom valóban törődjön a közjával, arra van szükség, hogy az értékekben valamennyien részesedhessenek. Meg vagyok győződve arról, hogy mindezt Angola ma is meg tudja találni Jézus Krisztus evangéliumában, miként ez régebben illusztris ősötökkel, Dom Afonso I Mbemba-a-Nzingával történt; az ő műve volt, hogy 500 esztendeje Mbanza Congóban keresztény királyság jött létre, mely egészen a 18. századig fenn állt. Az ő poraiból támadhatott a 19. és 20. században egy megújult Egyház, mely folyamatosan növekedett mind a mai napig; Istennek hála érte! Íme, ez a közvetlen indíték, ami engem Angolába hozott: találkozni akarok Afrika Egyenlítő-től délre lévő részének egyik legrégebb katolikus közösségével, hogy megerősítem a föltámadott Krisztusba vetett hitében, és csatlakozzam fiai és leányai könyörgéseikhez, hogy a béke, az igazságosság és a testvériség maradandó legyen Angolában, továbbá, hogy támogassam küldetése teljesítésében, melyet Isten bízott rá népük javára és a nemzetek kórusában. Isten áldja Angolát!

Találkozás a politikai és polgári vezetőkkel és a diplomáciai testület tagjaival az elnöki palota dísztermében

Luanda, 2009. március 20-án, pénteken, 17,45-kor

Köztársasági Elnök Úr!
Tisztelt Hatóságok!
Illusztris Követ Urak!
Tisztelendő Püspök Testvéreim!
Hölgyeim és Uraim!

A vendégszeretet udvarias gesztusával Elnök úr a rezidenciáján akart bennünket fogadni, lehetővé téve így, hogy Mindanyiatokkal találkozzam, köszöntselek benneteket és a legjobbakat kívánjam félelmetes felelősségetek gyakorlásához, melyet mindegyiktek visel a kormányzati, polgári és diplomáciai szektorban, ahol ki-ki a saját nemzetét szolgálja az egész emberi család javára. Elnök úr, köszönet kedvességéért és hozzám intézett szavaiért, melyekből sugárzott a Péter utódának szóló megbecsülés és a bizalom a katolikus Egyház tevékenysége iránt, melyet e nagyon szeretett nemzet javára végez.

Barátaim, ti a föltámadó Angola tanúi és mesterei vagytok. Az országot pusztító 27 éves polgárháború után végre meggyökerezett a béke, magával hozva a stabilitás és a szabadság gyümölcseit. A kormány kézzel fogható erőfeszítései

az infrastruktúra megszilárdítására és a társadalom fejlődését és jólétét szolgáló, alapvető intézmények újjászervezésére fölélesztették a reményt a polgárokban. E reményt támogatták a sokoldalú szervezetek azon elszánt kezdeményezései, hogy a részleges érdekek legyőzésével a közjóért dolgozzanak. Az ország különböző részeiben nem hiányoznak a tanítók, az egészségügyi dolgozók és az állami tisztviselők, akik alacsony bérért odaadóan szolgálják közösségeiket; és sokasodik az önkéntesek száma a legrászorultabbak szolgálatára. Isten áldja meg és sokasítsa jó akaratukat és kezdeményezéseiket a jó szolgálatában!

Angola tudja, hogy Afrika számára eljött a remény ideje. Minden helyes emberi magatartás tevékeny remény. A mi tetteink soha nem közömbösek Isten előtt; és nem közömbösek a történelem kibontakozása szempontjából sem. Barátaim, jó, nagylelkű és együttérző szívvel fölfegyverkezve átalakíthatjátok ezt a kontinentet azért, hogy megszabadíthjátok népeiteket az irigység, az erőszak és a zűrzavar ostorától, és rávezethetitek őket a minden modern polgári demokrácia számára elengedhetetlen elvek által kijelölt ösvényre, ami nem más, mint az emberi jogok tiszteletben tartása és támogatása, egy átlátható kormány, független önkormányzat, szabad tömegkommunikáció, becsületes hivatalok, megfelelően működő iskola- és kórházhálózat, s a szívek megtéréséből fakadó szilárd elhatározás a korrupció egyszer s mindenkorra történő megszüntetésére. Az ez évi Béke Világnapjára küldött Üzenetemben föl akartam hívni mindenki figyelmét a fejlődés etikai föltételeire. E kontinens lakói ugyanis joggal várják a szívek meggyőződéses és maradandó megtérését a testvériségre inkább, mint pusztán a programokat és jegyzőkönyveket (13. p.). Elvárásuk mindazok felé, akik a politikában, a közigazgatásban, a nemzetközi szervezetekben és a multinacionális társaságokban szolgálnak, elsősorban ez: igazán embermódon álljatok mellettünk; támogassatok bennünket, családjainkat és közösségeinket!

Afrika gazdasági és társadalmi fejlődése megkívánja, hogy a nemzeti kormány összhangban legyen a regionális kezdeményezésekkel és a nemzetközi döntésekkel. Egy ilyen összehangolás föltételezi, hogy az afrikai nemzeteket ne csak mások által kidolgozott tervek és megoldások címzettjeinek tekintsék. Maguknak az afrikaiaknak kell saját fejlődésük főszereplőinek lenniük, együttműködve egymással közösségeik javára. Ebből a szempontból egyre több a hatékony kezdeményezés, melyek támogatást érdemelnek. Köztük a *New Partnership for Africa's Development* (NEPAD), a *Nagy Tavak Régiójának* biztonságáról, stabilitásáról és fejlődéséről szóló megegyezés, a *Kimberley Process*, a *Publish What You Pay Coalition* és az *Extractive Industries Transparency Initiative*: valamennyinek közös célkitűzése az átláthatóság, a tisztességes kereskedelmi gyakorlat és a jó kormányzás előmozdítása. Ami a nemzetközi közösséget egészében illeti, sürgetően fontos az erőfeszítések összehangolása a klímaváltozással kapcsolatos kérdések megoldására, a *Doha round* által tervezett fejlődés teljes és igazságos megvalósítása, és ugyanígy a fejlett országok többször megismételt ígéretének megvalósítása, hogy a PIL-jük (Prodotta interno lordo) 0,7 %-át a fejlődés támogatására fordítják. Ma a világban tapasztalható pénzügyi válság miatt ez a segítség még szükségesebb; bárcsak ne esne áldozatául.

Barátaim, reflexióim befejezésül elmondom nektek, hogy kameruni és angolai látogatásom azt a mély emberi örömet ébreszti bennem, amit azt bizonyítja, hogy a családban vagyok. Úgy gondolom, ez mindazok közös tapasztalata, amivel Afrika ajándékozza meg azokat, akik más kontinensekről jönnek ide ahol „a család az az alap, melyen a társadalom épülete nyugszik” (*Ecclesia in Africa* 80. p.). És mégis mint valamennyien tudjuk, itt is sok támadás éri a családokat: a szegénységből adódó félelem és megaláztatás, munkanélküliség, betegség, száműzetés, hogy csak néhányat említsek. Különösen is fájdalmas a diszkriminációnak a nőkre és a leányokra nehezedő ígája, hogy az erőszak és a szexuális kizsákmányolás felsorolhatatlan praktikáiról ne is beszéljünk, melyek annyi megalázás és trauma okai. De hivatkoznom kell egy másik, súlyosan aggasztó jelenségre is: azok politikájára, akik

a „társadalom épületének” gyarapítása nevében az alapjait fenyegetik. Milyen keserű azok iróniája, akik az abortuszt az „anya” egészségének gondozási formái közé sorolják! Milyen megdöbbentő azoknak állítása, akik szerint az élet elpusztítása a szaporodás-egészség kérdése (vö. *Maputói jegyzőkönyv*, 14. art.) !

Az Egyházat, hölgyeim és uraim, isteni Alapítójának akarata szerint ott találjátok mindig e kontinens legszegényebbjai mellett. Biztosíthatlak benneteket, hogy az Egyház az egyházmegyei kezdeményezések, a szerzetesrendek megszámlálhatatlan nevelő, egészségügyi és szociális intézménye, a *Caritas* és más szervezetek fejlesztési programjai által folyamatos próbál megtenni minden lehetőséget a családok támogatására – beleértve az AIDS tragikus hatásaitól sújtottakat is –, valamint a férfiak és nők egyenjogúságának előmozdítására a harmonikus komplementaritás alapján. A keresztény ember lelki élete naponkénti megtérés; erre hívja az Egyház az emberiség minden vezetőjét, hogy az igazság, a tisztesség, a tisztelet és a szolidaritás ösvényein tudjon járni.

Elnök úr, szeretném megerősíteni mélységes elismerésemet a fogadtatásért, melyben székhelyén részesített bennünket. Köszönöm mindnyájatoknak jelenlétetek és figyelmes meghallgatásotok gesztusát. Számíthatok értetek, családjaitokért és e csodálatos Afrika minden lakójáért mondott imádságaimra! Az ég Istene legyen jószágos mindnyájatokhoz és áldjon meg benneteket!

Találkozás Angola és Sao Tomé püspökeivel a luandai Nunciatúra kápolnájában

Luanda, 2009. március 20. péntek, 19 óra

Bíboros Úr!

Kedves Angolai és Sao Toméi Püspökök!

Igen nagy örömmre szolgál, hogy ebben a székházban találkozhatom veletek, melyet Angola tart fenn Péter utódának – általában egy képviselője személyében – mint azoknak a kapcsolatnak a látható jelét, melyek népeiteket a katolikus Egyházzal kötik, amely immár több mint 500 éve gyermekei közé számlálhat titeket. Buzgón szálljon az ég felé közös hálaadásunk az Atyaistennek, aki a Szentlélek tevékenysége és kegyelme által szüntelenül életet ad Fia titokzatos testének angolai és Sao Tomé-i arcvonásokkal, anélkül, hogy emiatt elveszítené zsidó, római, portugál és annyi más, korábbi arcát, „mert ahányan csak megkeresztelkedtetek Krisztusban (...) egyek vagytok Jézus Krisztusban” (*Gal 3,27–28*). A jóságos Isten, hogy ma folytassa a teljes Krisztus kibontakozását a hit és a keresztség által, úgy akarta, hogy szüksége legyen rám és rátok, tisztelendő testvéreim; nem csoda tehát, hogy a vajúdás fájdalomait érezzük, mindaddig, amíg Krisztus teljesen ki nem alakul népetek szívében (vö. *Gal 4,19*). Isten fizesse meg minden apostoli fáradozásotokat, melyeket nehéz feltételek között végeztetek akár a háború idején, akár a jelen napokban annyi korlátozó tényező közepette, így biztosítva Angolában és Sao Tomé e Principében az Egyháznak azon dinamizmusát, melyről mindenki elismeréssel nyilatkozik.

Annak a szolgálatnak tudatában, melyre hivatva vagyok az egyházi közösség javára, kérlek benneteket, tolmácsoljátok aggódó figyelmemet közösségeiteknek, melyeket őszinte szívvel köszöntök e püspöki konferencia tagjainak személyében. Külön köszöntöm elnököket Msgr. Damiao Franklint hálával telt szavaiért, melyeket a nevetekben intézett hozzám, kifejezve elszántságotokat és következetes együttműködésüket egyházmegyéitekben, hogy szolgálatuk betöltésére neveljétek a szenteket (...), „amíg mindnyájan meglett emberré nem leszünk, elérve a krisztusi nagykorúságot” (*Ef 4,12–13*). Az elterjedt relativizmussal szemben ugyanis, mely nem ismer semmi változhatatlant, sőt arra törekszik, hogy végső mércévé a személyt és annak kénye-kedvét állítsa, mi egy másik mércét állítunk: Isten Fiát, aki igaz ember is. Ő az igazi humanizmus mércéje. A felnőtt és érett hitű keresztény nem az, aki az utolsó divat hullámaikat követi, hanem az, aki mélyen Krisztus barátságába gyökerezetten él. E barátság nyitottá tesz minden jóra, és biztosítja a kritériumot, hogy különbséget tudjunk tenni a tévedés és az igazság között.

A hit jövője és a nemzet életének globális irányultsága szempontjából kétségtelenül döntő a kultúra mezeje, ahol az Egyháznak vannak tekintélyes akadémiai intézményei. Ezeknek olyan vonatkozási pontoknak kell lenniük, ahonnan a katolikusok hangját hallani kell a nemzet kulturális vitáiban, hogy erősítsék a képességet sok kérdés értelmes és a hit fényénél történő feldolgozására, melyek a tudomány és az élet különböző területeiről hangzanak fel. Emellett a kultúrát és a magatartási modelleket egyre inkább befolyásolják és meghatározzák a tömegtájékoztató eszközök által sugárzott képek; ezért dicséretes minden erőfeszítésetek, hogy ezen a szinten is kommunikálni tudjatok, úgy, hogy mindenki számára föl tudjátok kínálni az események, a problémák és az emberi valóság keresztény értelmezését.

Az egyik ilyen, ma különös fenyegetéseknek és veszedelmeknek kitett emberi valóság a család, melynek különösen is szüksége van az evangelizálásra és a konkrét támogatásra, mert sok házasság belső törekenységéhez és ingatagságához hozzájárul a társadalomban és a kultúrában terjesztett nézet, mely tiltakozik a monogám házasságra alapuló család kizárólagosságát és küldetését ellen. Minden emberre irányuló lelkipásztori gondoskodásokban emeljétek föl szavakat az emberi élet és a házasság intézménye védelmében, hogy támogassátok ezzel a család szerepét az Egyházban és a társadalomban, követelve a gazdasági és törvényes szabályozást, melyek lehetővé teszik a gyermekek vállalását és nevelését.

Örülök annak, hogy nemzeteitekben oly sok élő hitű közösség van elkötelezett laikusokkal, akik odaadóan apostolkodnak; örülök, hogy oly sokan készülnek a papságra és a szerzetességre, főként a kontemplatív rendekben: ez a remény jele a jövő számára. És miközben a klérus egyre inkább hazai (bennszülött) lesz, elismerésemet fejezem ki a misszionáriusok türelmes és hősiességükéért, mellyel Krisztust és az Ő evangéliumát hirdették és létrehozták azokat a keresztény közösségeket, melyeknek ma ti vagytok a vezetői. Buzdítalak arra, hogy törődjétek a papjaitokkal, gondoskodjatok folyamatos képzésükről mind teológiai, mind spirituális téren, figyeljétek életkörülményeikre és szolgálatukra, melyek hiteles tanúi legyenek a szónak, amit hirdetnek, és a szentségeknek, melyeket kiszolgáltattak. Krisztus és a nép iránti odaadásukban, melynek pásztoraik, maradjanak hűségesek állapotuk követelményeihez, és úgy éljék meg papi szolgálatukat, mint az életszentség útját, és törekedjenek szenteket nevelni maguk körül.

Tisztelendő testvéreim, miközben arra kérlek titeket, hogy az Úr előtti imádságaitokban emlékezzetek meg rólam, a magam részéről biztosítalak titeket, hogy külön imádkozom értetek Hozzá, aki az általa szeretett, oltalmazott és táplált Egyháznak igazi jegyese: az élő Isten egyszülött Fiához, Jézus Krisztushoz, a mi Urunkhoz. Kegyelemmel ő támogassa lelkipásztori munkátokat, hogy termékeny legyen a Boldogságos Szűz szeplőtelen szívének oltalma alatt és példája szerint. Ilyen érzésekkel adom áldásomat mindnyájatokra, papjaitokra, a szerzetesekre, a seminaristákra, a katekétákra és a rátok bízott nyáj minden tagjára, a laikus hívőkre.

Találkozás a politikai és polgári vezetőkkel és a diplomáciai testület tagjaival az elnöki palota dísztermében

Luanda, 2009. március 20-án, pénteken, 17,45-kor

Köztársasági Elnök Úr!
Tisztelt Hatóságok!
Illusztris Követ Urak!
Tisztelendő Püspök Testvéreim!
Hölgyeim és Uraim!

A vendégszeretet udvarias gesztusával Elnök úr a rezidenciáján akart bennünket fogadni, lehetővé téve így, hogy Mindanyiatokkal találkozzam, köszöntselek benneteket és a legjobbakat kívánjam félelmetes felelősségeitek gyakorlásához, melyet mindegyiktek visel a kormányzati, polgári és diplomáciai szektorban, ahol ki-ki a saját nemzetét szolgálja az egész emberi család javára. Elnök úr, köszönet kedvességéért és hozzám intézett szavaiért, melyekből sugárzott a Péter utódának szóló megbecsülés és a bizalom a katolikus Egyház tevékenysége iránt, melyet e nagyon szeretett nemzet javára végez.

Barátaim, ti a föltámadó Angola tanúi és mesterei vagytok. Az országot pusztító 27 éves polgárháború után végre meggyökerezett a béke, magával hozva a stabilitás és a szabadság gyümölcseit. A kormány kézzel fogható erőfeszítései

az infrastruktúra megszilárdítására és a társadalom fejlődését és jólétét szolgáló, alapvető intézmények újjászervezésére fölélesztették a reményt a polgárokban. E reményt támogatták a sokoldalú szervezetek azon elszánt kezdeményezései, hogy a részleges érdekek legyőzésével a közjóért dolgozzanak. Az ország különböző részeiben nem hiányoznak a tanítók, az egészségügyi dolgozók és az állami tisztviselők, akik alacsony bérért odaadóan szolgálják közösségeiket; és sokasodik az önkéntesek száma a legrászorultabbak szolgálatára. Isten áldja meg és sokasítsa jó akaratukat és kezdeményezéseiket a jó szolgálatában!

Angola tudja, hogy Afrika számára eljött a remény ideje. Minden helyes emberi magatartás tevékeny remény. A mi tetteink soha nem közömbösek Isten előtt; és nem közömbösek a történelem kibontakozása szempontjából sem. Barátaim, jó, nagylelkű és együttérző szívvel fölfegyverkezve átalakíthatjátok ezt a kontinentet azáltal, hogy megszabadítjátok népeiteket az irigység, az erőszak és a zűrzavar ostorától, és rávezetitek őket a minden modern polgári demokrácia számára elengedhetetlen elvek által kijelölt ösvényre, ami nem más, mint az emberi jogok tiszteletben tartása és támogatása, egy átlátható kormány, független önkormányzat, szabad tömegkommunikáció, becsületes hivatalok, megfelelően működő iskola- és kórházhálózat, s a szívek megtéréséből fakadó szilárd elhatározás a korrupció egyszer s mindenkorra történő megszüntetésére. Az ez évi Béke Világnapjára küldött Üzenetemben föl akartam hívni mindenki figyelmét a fejlődés etikai föltételeire. E kontinens lakói ugyanis joggal várják a szívek meggyőződéses és maradandó megtérését a testvériségre inkább, mint pusztán a programokat és jegyzőkönyveket (13. p.). Elvárásuk mindazok felé, akik a politikában, a közigazgatásban, a nemzetközi szervezetekben és a multinacionális társaságokban szolgálnak, elsősorban ez: igazán embermódon álljatok mellettünk; támogassatok bennünket, családjainkat és közösségeinket!

Afrika gazdasági és társadalmi fejlődése megkívánja, hogy a nemzeti kormány összhangban legyen a regionális kezdeményezésekkel és a nemzetközi döntésekkel. Egy ilyen összehangolás föltételezi, hogy az afrikai nemzeteket ne csak mások által kidolgozott tervek és megoldások címzettjeinek tekintsék. Maguknak az afrikaiaknak kell saját fejlődésük főszereplőinek lenniük, együttműködve egymással közösségeik javára. Ebből a szempontból egyre több a hatékony kezdeményezés, melyek támogatást érdemelnek. Köztük a *New Partnership for Africa's Development* (NEPAD), a *Nagy Tavak Régiójának* biztonságáról, stabilitásáról és fejlődéséről szóló megegyezés, a *Kimberley Process*, a *Publish What You Pay Coalition* és az *Extractive Industries Transparency Initiative*: valamennyinek közös célkitűzése az átláthatóság, a tisztességes kereskedelmi gyakorlat és a jó kormányzás előmozdítása. Ami a nemzetközi közösséget egészében illeti, sürgetően fontos az erőfeszítések összehangolása a klímaváltozással kapcsolatos kérdések megoldására, a *Doha round* által tervezett fejlődés teljes és igazságos megvalósítása, és ugyanígy a fejlett országok többször megismételt ígéretének megvalósítása, hogy a PIL-jük (Prodotta interno lordo) 0,7 %-át a fejlődés támogatására fordítják. Ma a világban tapasztalható pénzügyi válság miatt ez a segítség még szükségesebb; bárcsak ne esne áldozatául.

Barátaim, reflexióim befejezésül elmondom nektek, hogy kameruni és angolai látogatásom azt a mély emberi örömet ébreszti bennem, amit azt bizonyítja, hogy a családban vagyok. Úgy gondolom, ez mindazok közös tapasztalata, amivel Afrika ajándékozza meg azokat, akik más kontinensekről jönnek idem ahol „a család az az alap, melyen a társadalom épülete nyugszik” (*Ecclesia in Africa* 80. p.). És mégis mint valamennyien tudjuk, itt is sok támadás éri a családokat: a szegénységből adódó félelem és megaláztatás, munkanélküliség, betegség, száműzetés, hogy csak néhányat említsek. Különösen is fájdalmas a diszkriminációnak a nőkre és a leányokra nehezedő ígája, hogy az erőszak és a szexuális kizsákmányolás felsorolhatatlan praktikáiról ne is beszéljünk, melyek annyi megalázás és trauma okai. De hivatkoznom kell egy másik, súlyosan aggasztó jelenségre is: azok politikájára, akik

a „társadalom épületének” gyarapítása nevében az alapjait fenyegetik. Milyen keserű azok iróniája, akik az abortuszt az „anya” egészségének gondozási formái közé sorolják! Milyen megdöbbentő azoknak állítása, akik szerint az élet elpusztítása a szaporodás-egészség kérdése (vö. *Maputói jegyzőkönyv*, 14. art.) !

Az Egyházat, hölgyeim és uraim, isteni Alapítójának akarata szerint ott találjátok mindig e kontinens legszegényebbjai mellett. Biztosíthatlak benneteket, hogy az Egyház az egyházmegyei kezdeményezések, a szerzetesrendek megszámlálhatatlan nevelő, egészségügyi és szociális intézménye, a *Caritas* és más szervezetek fejlesztési programjai által folyamatos próbál megtenni minden lehetségeset a családok támogatására – beleértve az AIDS tragikus hatásaitól sújtottakat is –, valamint a férfiak és nők egyenjogúságának előmozdítására a harmonikus komplementaritás alapján. A keresztény ember lelki élete naponkénti megtérés; erre hívja az Egyház az emberiség minden vezetőjét, hogy az igazság, a tisztesség, a tisztelet és a szolidaritás ösvényein tudjon járni.

Elnök úr, szeretném megerősíteni mélységes elismerésemet a fogadtatásért, melyben székhelyén részesített bennünket. Köszönöm mindnyájatoknak jelenlétetek és figyelmes meghallgatásotok gesztusát. Számíthatok értetek, családjaitokért és e csodálatos Afrika minden lakójáért mondott imádságaimra! Az ég Istene legyen jószágos mindnyájatokhoz és áldjon meg benneteket!

Szentmise Angola és Sao Tomé püspökeivel, papjaival, szerzeteseivel, diakónusaival és lelkeségi mozgalmak tagjaival a Szt Pál templomban

Luanda, 2009 . március 21. szombat, 10 óra

Kedves Testvéreim,
az Úr szőlejeként Szeretett Munkásai!

Amint hallottuk, Izrael fiai azt mondták egymásnak: „Igyekezzünk megismerni az Urat”. E szavakkal magukba szálltak, látván a nagy szorongatást. Mindez azért szakadt rájuk – magyarázza a Próféta –, mert Isten ismerete nélkül éltek; a szívük szegény volt a szeretetben. Az egyetlen orvos, aki gyógyíthatta őket, az Úr volt. Sőt éppen ő volt az, aki mint jó orvos fölnyitotta a sebet, hogy meggyógyítsa. És a nép elhatározta: „Jertek, térjünk vissza az Úrhoz: Ő sebzett meg és Ő fog meggyógyítani minket” (*Oz 6,1*). Ily módon találkozhatott az emberi nyomorúság és az isteni irgalom, amely csak azt akarja, hogy magához ölelje a nyomorultakat.

Ezt hallottuk a fölolvastott evangéliumi részletben is: „Két ember fölment a templomba imádkozni”; és onnan „az egyik megigazultabban tért haza, mint a másik” (*Lk 18,10.14*). A farizeus felsorolta minden érdemét Isten előtt, mintha adósává akarná Őt tenni. Alapjában azonban nem érezte Isten szükségét, jóllehet hálát adott, hogy ennyire tökéletes lehet, és „nem olyan, mint ez a vámos”. És mégis, a vámos tért haza megigazultan. Bűnei tudatában lehorgasztott fejjel – valójában azonban egész lénye az ég felé fordult – mindent az Úrtól vár: „Istenem, irgalmazz nekem, bűnösnek” (*18,13*). Az irgalmasság kapuján kopogtat, mely megnyílik és igazzá teszi őt, „mert – fejezi be Jézus – aki magát fölmagasztalja, az megaláztatik, aki megalázza magát, az fölmagasztaltatik” (*18,14*). Rőla, az irgalmasságban gazdag Istenről személyes tapasztalatból beszél Szent Pál ennek a városnak, Luandának és ennek a közel 50 éve épített csodálatos templomnak a védőszentje. Szent Pál születésének 2000. évfordulóját a még tartó jubileumi évvel akartam kiemelni, hogy tanuljunk tőle jobban megismerni Krisztust. Íme, a tanúság, melyet ránk hagyott: „Igaz beszéd ez, és teljes hitelt érdemel: Krisztus Jézus azért jött a világba, hogy üdvözítse a bűnösöket, s közöttük én vagyok az első. De éppen azért nyertem irgalmat, hogy Jézus Krisztus először is rajtam mutassa meg végtelen türelmét, példaképek azoknak, akik a jövőben hisznek majd benne, és így eljutnak az örök életre” (*1Tim 1,15–16*). Az évszázadok múlásával a kegyelemből az örök életre eljutottak száma állandó növekszik. Te is, én is közülük valók vagyunk. Adjunk hálát Istennek, hogy meghívott arra, hogy részesei legyünk az idők e processziójának és a jövő felé haladjunk. Követvén azokat, akik Jézust követték, magát Jézust követjük és így bemehetünk majd a világosságba.

Kedves testvérek, igen nagy öröm számomra, hogy ma köztetek lehetek, akik napszámos társaim vagytok az Úr szőlejeként; e szőlőben munkálkodtok a napi gondokkal, és készítitek elő az isteni irgalmasság borát, hogy meggyötört népetek sebeit ápolhassátok vele. Msgr. Gabriel Mbilingi volt a tolmácsa reményeiteknek és fáradásaitoknak hozzám intézett köszöntő szavaival. Hálás lélekkel s reménnyel telve köszöntelek mindnyájatokat – nőket és férfiakat, akik Krisztus ügyének szenteltétek magatokat –, akik itt jelen vagytok és akiket képviseltek: püspököket, papokat, szerzetesnőket és szerzeteseket, seminaristákat, katekétákat, társulatok és mozgalmak vezetőit. Szeretnék megemlékezni a kontemplatív szerzetesnőkről is, akiknek jelenléte láthatatlan, de rendkívüli termékeny mindnyájunk számára. Végül hadd köszöntsem külön is a szalézieket, és e Szent Pál plébánia híveit, akik befogadtak a templomukba és vonakodás nélkül átengedték nekünk a helyet, ami a liturgikus összejöveteleken őket illeti. Tudom, hogy odakinn a templom körüli téren összegyűltek, és remélem, hogy e szentmise után láthatom és megáldhatom őket, de addig is mondom nekik: „Sok köszönet! Isten támasszon köztetek és általatos sok apostolt védőszenteketek nyomdokaiban.”

Pál életében történt egy találkozás Jézussal, amikor Saul Damaszkusz felé tartott: Krisztus mint vakító fény jelent meg neki, beszélt hozzá és földre döntötte. Az apostol a föltámadott Krisztust látta, azaz az embert a maga valóságában. Ettől megváltozott benne a távlat, s ettől kezdve mindent az ember Jézus föltámadott alakja szempontjából látott: amit korábban lényegesnek és alapvetőnek tartott, most már szemétnek látja; már nem „nyereség”, hanem veszteség, mert most már csak a Krisztusban való élet számít (vö. *Fil 3,7–8*). Nem Pál énjének egyszerű érlelődéséről van szó, hanem meghalt önmagának és föltámadt Krisztusban: az egyik létforma meghalt; s a föltámadott Jézussal egy másik új létforma született benne.

Testvéreim és barátaim, igyekezzünk megismerni föltámadott Urat! Mint tudjátok, Jézus, a tökéletes ember a mi igaz Istenünk is. Őbenne Isten láthatóvá vált a szemünknek, hogy maga isteni életének részesévé tegyen bennünket. Ily módon övele a létnek és az életnek új dimenziója kezdődött, mely az anyagot is magában foglalja, és általa megújul a világ. De az egyetemes történelem e minőségi ugrása, melyet Jézus helyettünk és értünk végrehajtott, konkrétan hogyan éri el az emberi létet? Miként hatja át az életét és ragadja el a magasba? Mindegyikünket a hit és a keresztség által ér el. Ez a szentség ugyanis halál és föltámadás, átalakulás és egy új életre, olyannyira, hogy a megkeresztelt személy Pállal együtt mondhatja: „Már nem élek, hanem Krisztus él bennem” (*Gal 2,20*). Élek én, de már nem én élek. Bizonyos módon elvételtem az énem és egy nagyobb Énbe építettet be; még megvan az énem, de

átformálva és kitarva abba a Másikba való beépülésem által: Krisztusba, aki megszerezte az én új életteremet. Mi történt tehát velünk? Pál válaszol: eggyé lettetek Krisztus Jézusban (vö. *Gal 3,28*).

És ezen Krisztusivá vált létünk által Isten Szent Lelkének kegyelméből és hatására a történelem folyamán lassanként kialakul Krisztus teste. Most gondolatban visszalépek 500 esztendőre, azaz az 1506-os és az azt követő évekre, amikor ezen a földön, ahol akkoriban portugálok jártak, megalapították a Szaharától délre az első keresztény királyságot. Hála Dom Afonso I Mbemba-a-Nzinga király hitének és elszántságának, aki az említett 1506. évtől 1543-ig uralkodott, amikor meghalt. A királyság hivatalosan katolikus maradt a 18. századig és követe volt Rómában. Látjátok, hogy ez a két annyira különböző nép – a bantu és a portugál – a keresztény vallásban megértésre talált, és azért fáradoztak, hogy ez a megértés hosszantartó legyen és a különbségek – melyből annyi van és súlyosak – ne válassza szét a két királyságot! Valóban, a keresztiség hatására az összes hívők egyek Krisztusban.

Ma a ti dolgotok, testvéreim, hogy Isten e szent és hős hírnökeinek nyomában hirdessétek a föltámadott Krisztust polgártársaitoknak. Közülük oly sokan élnek a szellemektől és ártó hatalmaktól való félelemben, akikről azt hiszik, hogy fenyegetik őket; tájékozatlanságukban odáig jutnak, hogy utcagyerekeket és időseket is elítélnék, mert boszorkánynak tartják őket. Ki képes arra, hogy hirdesse nekik Krisztust, aki legyőzte a halált és minden sötét hatalmat (vö. *Ef 1,19–23; 6,10–12*)? Valaki ellenvetést tehet: „Miert nem hagyjuk őket békében? Nekik megvan a maguk igazsága, nekünk meg a magunk igazsága. Próbáljunk békésen együtt élni, hagyjunk mindenkinek úgy, ahogy van, hogy a saját feje szerint valósítsa meg mindenki a maga világát.” De ha mi meg vagyunk győződve és megtapasztaltuk, hogy Krisztus nélkül az élet csonka, hiányzik belőle valami – az alapvető valóság –, arról is meg kell legyünk győződve, hogy nem vagyunk igazságtalanok senkivel, ha megmutatjuk neki Krisztust és lehetőséget adunk neki arra, hogy ily módon megtalálja a maga hitelességét és azt az örömet, hogy megtalálta az életet. Sőt ezt meg kell tennünk, kötelességünk mindenkinek fölkinálni a lehetőséget, hogy eljusson az örök életre.

Tisztelt és Szeretett Testvéreim! Mint az izraelita nép, mondjuk nekik: „Jertek, térjünk vissza az Úrhoz: Ő sebzett meg és Ő fog meggyógyítani minket”. Segítsük az emberi nyomorúságot találkozni az isteni irgalommal. Az Úr barátainak tesz minket, ránk bízta magát, ránk bízta testét az Eucharisziában, ránk bízta Egyházát. Ezért valóban a barátainak kell lennünk, együtt kell éreznünk Vele, azt kell akarnunk, amit Ő akar, és azt kell nem akarnunk, amit Ő nem akar. Maga Jézus mondta: „Ti a barátaim vagytok, ha megteszitek, amit parancsolok nektek” (*Jn 15,14*). Ez legyen közös elhatározásunk: valamennyien együtt meg akarjuk tenni az Ő szent akaratát: „Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek” (*Mk 16,15*). Öleljük magunkhoz az Ő akaratát, ahogyan Szent Pál tette: „Hirdetni az evangéliumot (...) kötelességem: jaj nekem, ha nem hirdetem az evangéliumot!” (*1Kor 9,16*.)

Találkozás a fiatalokkal a Coqueiros Stadionban

Luanda, 2009. március 21., szombat 16.30

Kedves Barátaim!

Nagy számban jöttetek el, hogy a veletek lélekben egyesültek képviselőiként is találkozzatok Péter utódával, és velem együtt hirdessétek mindenkinek a Jézus Krisztusba vett hit örömét, s megújítsátok az elkötelezettséget arra, hogy hűséges hívei akartok lenni a mi korunkban. Ugyanilyen találkozó helye volt ez a város 1992. június 7-én, amikor a szeretett II. János Pál pápa találkozott a fiatalokkal. Kissé más arcvonásokkal, de a szívében ugyanazzal a szeretettel áll előttetek Péter mostani utóda és átölel valamennyiteket Jézus Krisztusban, aki „ugyanaz tegnap, ma és mindörökké” (*Zsid 13,8*).

Mindenekelőtt szeretném megköszönni ezt az ünnepet, amit rendeztek nekem és azt az ünnepet, ami ti magatok vagytok jelenlétetekkel és örömtökökkel. Szeretettel köszöntöm tisztelendő püspök és papestvéreimet és vezetőiteket. Szívvel köszönetet mondok és köszöntöm mindazokat, aki előkészítették ezt a találkozást, különösen is az Ifjúság és a Hivatások Püspöki Bizottságát elnökével, Msgr. Kanda Almeidával, kinek köszönöm hozzám intézett üdvözlő szavait.

A fiatalokkal való találkozás mindenkinek jót tesz! olykor sok nehézségük van, de annyi reménységet, annyi lelkesedést és annyi újra kezdeni akarást hordoznak. Fiatal barátaim, őrizzétek meg magatokban a jövő dinamikáját. Most meghívlak benneteket, hogy János apostol szemével lássátok a jövőt: „Új eget és új földet láttam. Az első ég és az első föld ugyanis elmúltak, és tenger sincs többé. Akkor láttam, hogy a szent város, az új Jeruzsálem alászállt az égből, az Istentől. Olyan volt, mint a vőlegényének fölkesített menyasszony. Akkor hallottam, hogy a trón felől megszólal egy hangos szózat, ezt mondva: »Íme, Isten hajléka az emberek között!« (*Jel 21,1–3*) Drága barátaim, Isten jelenti a különbséget. Kezdve az Isten és az első emberpár közötti bensőséges kapcsolattal Éden kertjében, folytatva az isteni dicsőséggel, mely a pusztában vándorló Izrael körében a találkozás sátrából ragyogott, egészen Isten Fiának megtestesüléséig, aki elválaszthatatlanul egyesült az emberrel Jézus Krisztusban. Maga ez a Jézus magára öltötte az emberi pusztaság sátrát, és átmenvén a halálon, megérkezett a föltámadásba, magával ragadva Istenhez az egész emberiséget. Most Jézus már nem található helyhez és időhöz kötötte, hanem az Ő lelke, a Szentlélek kiárad belőle és a szívünkbe költözik, és egyesít magával Jézussal, s általa az Atyával – az egy és háromságos Istennel.

Igen, Kedves Barátaim! Isten jelenti a különbséget... mi több! Isten tesz bennünket mássá, megújít bennünket. Ezt az ígéretet adta Ő maga nekünk: „Íme, én újjá alkotok mindent” (*Jel 21,5*). És ez igaz. Szent Pál apostol mondja: „Mindenki, aki Krisztusban van, új teremtmény. A régi megszűnt, valami új valósult meg. De ezt Isten viszi végbe, akit Krisztus kiengesztelt irántunk, és aki minket a kiengesztelődés szolgálatával megbízott.” (*2Kor 5,17–18*) Fölmenvén az égbe és belépve az örökkévalóságba, Jézus Krisztus örökre úrrá lett. Ezért lehet útítársunk most, kezében napjaink könyvével: ebben a könyvben benn van a múlt létünk forrásaival és alapjaival; benne van a jövő, s ha beletekintünk, megmutatja a belőle sugárzó élet szépséges hajnalát, azaz az Istenben való föltámadást. Az új emberiség jövője Isten; és ennek a jövőnek elővételezése az Ő Egyháza. Amikor lehetőségetek van rá, figyelemmel olvassátok az Egyház történetét, mert fölfedezhetitek, hogy az évek múlásával az Egyház nem öregszik; sőt egyre fiatalabb lesz, mert az Úrral való találkozás felé tart, napról napra közelebb jutva ahhoz az egyetlen és igazi forráshoz, melyből a fiatalság, az újjászületés és az életerő fakad.

Barátaim, akik hallgatok engem, Isten a jövő. Miként az imént hallottuk, Ő „letöröl a szemükről minden könnyet. Nem lesz többé halál, sem gyász, sem jajgatás, sem fáradtság, mert az elsők elmúltak” (*Jel 21,4*). Közben azonban az itt jelenlévő fiatalok ezrei között látok háborútól és aknáktól megcsonkított angolai fiatalokat, s arra a tengernyi könnyre gondolok, amit hullattatok családtagjaitok elvesztése miatt és nem nehéz elképzelni azokat a sűrű felhőket, melyek még mindig elborítják legszebb álmaitok égboltját... Olvasom a szívetekben a kétséget, mellyel felém fordultok: „Ez az, amink van. Amiről te beszélsz, azt nem látjuk! Az ígéretnek isteni garanciája van – és mi ezt elhisszük –, de mikor kel föl Isten, hogy megújítson mindent?” Jézus válasza ugyanaz, mint amit tanítványainak mondott: „Ne legyen nyugtalan a szívetek! Higygetek az Istenben és bennem is higgyetek! Atyám házában sok hely van, ha nem így volna, mondtam volna-e nektek: elmegyek el, hogy helyet készítsek számotokra?” (*Jn 14,1–2*). De ti, kedves fiatalok, erre azt mondjátok: „Rendben! De mikor történik mindez?” Amikor az apostolok hasonló kérdéssel fordultak hozzá, Jézus így válaszolt: „Nem rátok tartozik, hogy ismerjétek az időpontokat és a körülményeket. Ezeket az Atya szabta meg saját hatalmában. De megkapjátok a Szentlélek rátok leszálló erejét, és tanúim lesztek Jeruzsálemben, s egész Júdeában és Szamariában, sőt egészen a föld végső határáig.” (*ApCsel 1,7–8*) Nézzétek csak, hogy Jézus nem hagy válasz nélkül bennünket; egy dolgot világosan megmond: a megújulás belül kezdődik, erő tölt el benneteket a magasságból. A jövő dinamikus ereje bennetek van.

Bennünk van... de hogyan? Ahogyan egy magban van az élet: így magyarázta Jézus misztériumának egy kritikus órájában. Az Ő misztériuma nagy lelkesedéssel kezdődött, hiszen az emberek látták, hogy a betegek gyógyulnak, az

ördögök menekülnek, hirdetik az evangéliumot; de egyébként a világ ugyanúgy ment tovább, mint addig: a rómaiak változatlanul uralkodtak; az élet nehéz volt a mindennapok egymásutánjában a jelek és a szép szavak ellenére. És a lelkesedés lassan lelohadt, annyira, hogy néhány tanítvány elhagyta a Mestert (vö. *Jn 6,66*), aki prédikált, de nem változtatta meg a világot. És valamennyien föltették a kérdést: „Alapjában mit ér ez az üzenet? Mit hoz nekünk Isten e prófétája?” Jézus ekkor kezdett beszélni a magvetőről, aki a világ mezejébe veti el a magot, és később megmagyarázta, hogy a mag az Ő szava (vö. *Mk 4,3–20*), a csodás gyógyulások: valójában elhanyagolható dolgok, a mindennapi élet rendkívüli nyomorúságához és nehézségeihez mérten. És mégis, a magban jelen van a jövő magában rejtve a holnap kenyérét, a holnapi életet. A mag semminek látszik, de a jövő jelenléte a már ma jelenlévő ígéret; amikor jó földbe esik, harmincszoros, hatvanszoros, sőt olykor százszoros termést hoz.

Barátaim, ti Isten által földbe vetett mag vagytok; ez a mag a magasságból származó erőt, a Szentlélek erejét rejtve magában. Azonban ahhoz, hogy az élet ígéretéből gyümölcs legyen, az egyetlen odavezető út: szeretetből följárni az életet, szeretetből meghalni. Maga Jézus mondta ezt: „Ha a búzaszem nem hull a földre, és nem hal el, egymaga marad, de ha elhal, sok termést hoz. Aki szereti életét, az elveszíti, de aki gyűlöli az életét ebben a világban, az megmenti az örök életre.” (*Jn 12,24–25*.) Jézus ezt mondta és így is tett: keresztfeszítése totális kudarcnak látszott, de nem az! Jézus „az örök Lélek által saját magát adta tiszta áldozatul az Istennek” (*Zsid 9,14*). És ily módon, azaz földbe esve tudott termést hozni minden időben és örökre. És köztetek van az új Kenyér, a jövő élet Kenyere, a Szentséges Eucharisztia, mely föllobbantja és táplálja a szentháromságos életet az emberek szívében.

Fiatl barátaim, akik mint magvak, ugyanannak az örök Léleknek az erejét kaptátok ajándékba, lobbanjatok lángra az Eucharisziától, amelyben megvalósul az Úr végrendelete: Ő nekünk ajándékozza magát, mi pedig azzal válaszolunk neki, hogy a szeretetéért másoknak ajándékozunk magunkat. Ez az élet útja; de csak az Úrral folytatott állandó dialógus föltételével lehet rajta járni és az egymás közötti őszinte dialógussal. Az uralkodó társadalmi kultúra nem segít benneteket Jézus szava szerint élni, sem abban, hogy magatokat neki ajándékozzátok, aki az Atya tervei szerint meghív benneteket. Kedves barátaim, az erő benneteket van, miként Jézusban volt, aki ezt mondta: „Az Atya, aki bennem van, teszi az Ő műveit. (...) Aki hisz bennem, ugyanazokat a tetteket viszi végbe, amelyeket én végbevittem, sőt még nagyobbakat is végbevisz, mert az Atyához megyek” (*Jn 14,10.12*). Ezért ne féljétek attól, hogy határozott döntéseket hoztatok. Nem hiányzik belőletek a nagylelkűség – tudom! De hogy egész életre szólóan elköteleztétek magatokat akár a házasságban, akár az Istennek szentelt életformákban, attól féltek: „A világ állandóan változik, és az élet tele van lehetőségekkel. Képes vagyok-e ebben a percben egész életemről dönteni, amikor nem tudom, mit tartogat számomra a jövő? Egy végső döntéssel nem teszem-e kockára a szabadságomat, és nem kötözöm-e meg magamat a saját kezemmel?” Ilyen kétségek ébrednek bennetek és a mai individualista és hedonista kultúra csak fokozza. De ha egy fiatal ember nem határozza el magát, abba a veszedelembé kerül, hogy örökre gyermek marad.

Én azt mondom nektek: bátorság! Merjétek határozottan dönteni, mert igazában csak ezek a döntések nem rombolják le a szabadságot, hanem helyes irányt adnak neki és lehetővé teszik hogy előbbre jussatok s valamilyen nagy célt elérjétek az életben. Kétségtelen, hogy az életnek csak akkor van értelme, ha bátran fordultok a jövő felé, és azzal a bizalommal, hogy az Úr nem hagy el benneteket soha. Angolai ifjúság, szabadítsd föl magadban a Szentlelket, a magasságból származó erőt. Ebben az erőbe vetett bizalommal, mint Jézus, kockáztasd meg ezt az ugrást a döntésbe, s ezzel együtt adj lehetőséget az életnek. Így létrejönnek majd köztetek a keresztény kultúra szigetei, oázisai, s végül nagy felületei, amelyen majd láthatóvá válik az a „szent város, mely az égből, Istentől száll alá és szép, mint a völgyének fölékesített menyasszony”. Ez az az élet, amit érdemes élni, s amit szívből kívánok nektek. Éljen az angolai ifjúság!

Szentmise az I.M.B.I.S.A. (Interregional Meeting of Bishops of Southern Africa) püspökeivel a Cimangola téren

Luanda, 2009. március 22. vasárnap, 10 óra

Kedves Testvéreim!

Ezt a szentmisét imádsággal szeretném kezdeni azért a két fiatalért, akik tegnap életüket veszítették a stadion bejáratánál. Jézusra bízunk őket, hogy fogadja országába. Családtagjaiknak és barátaiknak részvétet és mélységes fájdalमत fejezem ki, hiszen azért jöttek, hogy találkozzanak velem. Imádkozom a sebesültekért is, és minél előbbi gyógyulást kívánok nekik. Hagyatkozzunk rá Isten kifürkészhetetlen terveire!

Bíboros Urak!

Tisztelendő Püspök- és Paptestvéreim!

Kedves Testvéreim Krisztusban!

„Isten úgy szerette a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen” (Jn 3,16). E szavak örömmel és reménnyel töltenek el minket, ha odafigyelünk Isten ígéreteinek beteljesedésére. Különleges öröm számomra, hogy Péter apostol utódként e szentmisét veletek, Krisztusban testvéreimmel ünnepelhetem, akik Angola különböző régióiból, Sao Tomé e Principéből és sok más országból jöttetek. Nagy szeretettel köszöntöm az Úrban Luanda, Bengo, Cabinda, Benguelo, Huambo, Huíla, Kuando Kubango, Kunene, Kwanza Norte, Kwanza Sul, Luanda Norte, Luanda Sul, Malanje, Namibe, Moxiko, Uíje és Zaíre katolikus közösségeit.

(A Szentatya angolul folytatta)

Különlegesen köszöntöm Püspök Testvéreimet, a Dél-Afrikai Püspökök Régióközi Társulásának tagjait itt, az Úr áldozatának oltára körül. Köszönöm a CEAST elnökének, Damiao Franklin érsek úrnak köszöntő szavait, és pásztoraik személyében köszöntöm Botswana, Lesotho, Mozambique, Dél-Afrika, Swasiland és Zimbabwe minden katolikus hívőjét.

A mai első olvasmány különösen is szól Isten angolai népének. A távoli vidéken számkivetésben lévő, választott néphez intézett üzenet a reményről felhívás a Jeruzsálembe való visszatérésre, hogy fölépítsék az Úr templomát. A pusztulás és a háborús romok leírásában ezen ország sok emberének tapasztalatát tükrözi a polgárháború félelmetes pusztításairól. miként igaz, hogy a háború „el tud pusztítani mindent, ami ér valamit” (vö. 2Kron 36,19): családokat, közösségeket, az emberi munka eredményeit és a reményt, ami fenntartotta és irányította életüket és munkájukat! Ez a tapasztalat túlságosan is ismerős Afrika számára a maga egészében: a polgárháború pusztításai, az elmerülés a gyűlölet és a bosszú örvényében, nemzedék erőfeszítésének semmivé válása. Amikor az Úr Igéjét – a szót, mely az egyes emberek, a közösségek és az egész emberi család gyarapítását szolgálja – mellőzik, és amikor Isten törvényét „nevetségessé teszik, megvetik és gúnyolják” (vö. uaz 16.), az eredmény csak a pusztulás és az igazságtalanság lehet: közös emberségünk megalázása és hivatásunk elárulása, mely arra szól, hogy az irgalmas Atya fiai és leányai, és az Ő szeretett Fiának fivérei és nővérei legyünk.

Merítsünk tehát bátorítást a vigasztaló szavakból, melyeket az első olvasmányban hallottunk! A visszatérésre és az Úr temploma újjáépítésére szóló felhívásnak különös jelentősége van mindegyikünk számára. Szent Pál, akinek születése 2000. évfordulóját üljük ebben az évben, azt mondja, hogy „az élő Isten templomai vagyunk” (2Kor 6,16). Mint tudjuk, Isten lakik azok szívében, akik hisznek Krisztusban, újjászülettek a keresztségben és a Szentlélek templomai lettek. Most is Krisztus testének egységében, ami az Egyház, Isten arra hív, hogy ismerjük föl bennünk való jelenlétének erejét, újra táruljunk ki az ő szeretetének és megbocsátásának ajándéka előtt, és legyünk hírnökei ennek az irgalmas szeretetnek családjainkban és közösségeinkben, az iskolában és a munkahelyen, a társadalmi és politikai élet minden helyén.

(A Szentatya portugálul folytatta)

Itt Angolában ezt a vasárnapot a nemzeti megbékélésért följánlott imádságok és áldozatok napjaként tartják. Az evangélium arra tanít, hogy a megbékélés – az igazi megbékélés – csak megtérésnek, a szív megváltozásának, egy új gondolkodásmódnak gyümölcse lehet. Arra tanít, hogy egyedül Isten szeretetének a hatalma tudja megváltoztatni a szívünket és csak vele tudjuk legyőzni a bűn és a megoszlás hatalmát. Amikor „a bűneink miatt halottak voltunk” (v.ö. Ef 2,5) az Ő szeretete és irgalmassága kínálta föl nekünk a megbékélést és az új életet Krisztusban. És ez Pál apostol tanításának a magva, és fontos emlékezetünkbe idézni, hogy egyedül Isten kegyelme tud új szívet teremteni bennünk! Egyedül az Ő szeretete képes megváltoztatni a mi „kő szívünket” (Ez 11,19) és olyanná tenni minket, hogy ne romboljunk hanem építsünk. Csak Isten képes megújítani mindent! Éppen azért jöttem Afrikába, hogy a megbocsátás a Krisztusban történő megbocsátás, remény és új élet ezen üzenetét hirdessem. Három nappal ezelőtt Yaoundéban abban az örömben volt részem, hogy közzé tehettem Püspöki Szinódus Második

Különleges Afrikai Ülése Instrumentum laborisát, melynek témája: *az Afrikai Egyház a megbékélés, az igazságosság és a béke szolgálatában*. Kérlek benneteket, hogy az összes testvérekkel együtt szerte Afrikában imádkozzatok erre a szándéokra: hogy ezen a nagy kontinensen minden keresztény érezze meg Isten irgalmas szeretetének ölelését, és hogy az Afrikai Egyház „mindenki számára fiai és leányai tanúságtételének köszönhetően az őszinte megbékélés helyévé váljon” (Ecclesia in Africa 79.).

Kedves Barátaim, ez az az üzenet, amelyet a pápa nektek és gyermekeiteknek hoz. A Szentlélektől kaptátok az erőt, hogy szeretet hazátok számára egy jobb holnap építői legyetek. A keresztségben megkaptátok a Szentlelket, hogy Isten országának, az igazság és az élet, az élétszentség és a kegyelem, az igazságosság, a szeretet és a béke országának hírnökei legyetek (v.ö. Római Misekönyv: Krisztus Király prefációja). Keresztelések napján megkaptátok Krisztus világosságát. Legyetek hűségesek ehhez az ajándékhoz és legyetek bizonyosak abban, hogy az evangélium meg tudja erősíteni, tisztítani és nemesíteni a hagyományaitokban és ősi kultúrátkban rejlő nagy emberi értékeket: az egységes családot, a mély vallásos érzést, az élet ajándékának örömteli ünneplését, az ősök bölcsességének megbecsülését és a fiatalok törekvéseit. És legyetek hálásak Krisztus világosságáért! Becsüljétek meg azokat, akik ezt a világosságot elhozták hozzátok: misszionáriusok egymást követő nemzedékeit, akik annyit tettek és tesznek ezen ország emberi és spirituális fejlődéséért. Becsüljétek meg oly sok keresztény szülő és tanító, katekéta, pap, szerzetes és szerzetesnő tanúságtételét, akik életüket áldozták azért, hogy ezt a drága kincset átadhassák nektek! És nézzetek szembe a kihívással, amit ez a nagy örökség jelent számotokra. Vegyétek észbe, hogy Angolában és egész Afrikában az Egyháznak az a feladata, hogy a világ előtt annak az egységnek a jele legyen, amelyre az egész emberi család hivatott a Megváltó Krisztusba vetett hit által.

A mai evangéliumban Jézus olyan szavakat mond, melyek bizonyos fokig megdöbbennek: azt mondja, hogy Isten ítélete a világ fölött már elhangzott (v.ö. Jn 3,19 sk.). A Világosság már eljött a világba, de az emberek jobban szerették a sötétséget mint a világosságot, mert a cselekedeteik gonoszak voltak. Mily nagy a sötétség a világ sok részén! Tragikus módon a gonoszság felhői Afrikát is elsötétítették, beleértve angola szeretett népét is. A háború ostorára, a törzsi ellenségeskedésekre és az etnikai versengésre gondolunk, továbbá a kapzsiságra, amely korrumpálja az emberi szívet, rabszolgává teszi a szegényeket és az eljövendő nemzedékeket megfosztja azoktól az erőforrásoktól, melyre szükségük volna egy igazságosabb és szolidárisabb társadalom megteremtéséhez – egy szellemében és értékében igazán és hitelesen afrikai társadalom megteremtéséhez. És mint mondunk az önzés álnok lelkületéről, amely magukba zárja az egyes embereket, megosztja a családokat, eltörli a nagylelkűség és az önmegtartóztatás egyszerű ideáljait, elkerülhetetlenül hedonizmushoz a drog használat által hamis álmokba meneküléshez, szexuális felelőtlenységhez, a házassági kötelék eltörüléséhez, a családok szétdúlásához és az abortusz által ártatlan életek kioltásához vezet?

Isten Igéje azonban a határtalan remény igéje. „Isten ugyanis úgy szerette a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda (...), hogy üdvözljön általa a világ.” (Jn 3. 16–17.) Isten soha nem csal meg minket! Állandóan arra hív, hogy egy reményteli jövőre emeljük a tekintetünket és igéri, hogy erőt ad a megvalósításához. Miként Szent Pál mondja a mai második olvasmányban, hogy Isten Krisztusban arra teremtett minket, hogy igaz életet éljünk, egy olyan életet, melyben az ő akarata szerint jól cselekszünk (v.ö. Ef 2,10). Nekünk ajándékozta a parancsolatait, nem béklyóként hanem a szabadság forrásaként: azon szabadság forrásaként, hogy bölcsességgel teljes férfiakká és nőkké, az igazságosság és a béke alkotó mestereivé válhatunk, olyan emberekké, akik bíznak a másikban és igazán a javukat keresik. Isten arra teremtett minket, hogy a világosságban éljünk és mi magunk is világosság legyünk a körülöttünk lévő világ számára! Ez az, amit Jézus a mai evangéliumban mond nekünk: „Aki az igazságot cselekszi a világosságra jön, hogy világosságra kerüljenek a tettei, mert Istenben művelte azokat” (Jn 3,21).

„Éljétek tehát igazság szerint!” Sugározzátok a hit a remény és a szeretet világosságot családjaitokba és közösségeitekbe! Legyetek tanúi annak a szent igazságnak, mely szabaddá teszi a férfiakat és a nőket! Ti szomorú tapasztalatból tudjátok, hogy a gonoszság gyorsan romboló dühével szemben mily kínosan lassú és hosszadalmas az újjáépítés munkája. Időt, fáradságot és kitarást követel: a szívünkben kell kezdeni, az isteni törvényekhez való hűség szükséges az apró mindennapos áldozatokban, az apró gesztusokban melyekkel bizonyítjuk, hogy szeretjük a felebarátainkat – minden mellettünk élő embert tekintet nélkül fajra, etnikumra vagy nyelvre – készen az együttműködésre velük, hogy maradandó alapokra közösen építsünk. Legyetek rajta, hogy plébániátok olyan közösségekké váljanak, ahol az igazság Istenének világosságát és Krisztus megbékéltető szeretetének hatalmát nem csak ünneplik hanem a szeretet konkrét cselekedeteiben fejezik ki. És ne féljétek, ha emiatt „az ellentmondás jelei” (Lk 234) lennétek is kegyetlen magatartásokkal szemben és azzal a mentalitással szemben, mely a másikban inkább eszközt, mint szeretni való testvért lát, akit tisztelni és segíteni kell, a szabadság, az élet és a remény útján!

Engedjétek meg, hogy befejezésül külön szólhassak Angola és egész Afrika fiataljaihoz. Kedves fiatal barátaim, ti vagytok országotok jövőjének a reménye, egy jobb holnap ígérete! Mától kezdve legyetek egyre inkább barátai Jézusnak, aki „az út, az igazság és az élet” (Jn 14,6): olyan barátsággal, melyet az alázatos és állhatatos imádság táplál és mélyít el. Keressétek rátok vonatkozó akaratát azáltal, hogy naponta hallgadjátok az Ő szavát és engedjétek, hogy az Ő törvénye alakítsa életeteket és kapcsolataitokat. Így váltok Isten üdvözítő szeretetének bölcs és nagylelkű prófétáivá; társaitok számára az evangélium hirdetőivé, azáltal, hogy személyes példátokkal vezetitek rá őket az evangélium igazságának és szépségének megbecsülésére és egy olyan jövő reményére, amelyet Isten országának értekei formáznak meg. Az Egyháznak szüksége van a tanúságtételekre! Ne féljétek nagylelkűen válaszolni Isten hívására, mely arra szól, hogy papként, szerzetesként és szerzetesnőként, keresztény szülőként vagy az egyház által fölkinált valamelyikében szolgáljatok neki.

(Angolul)

Kedves Testvéreim, a mai első olvasmány végén Cirusz perzsia királya isteni sugallatra engedélyezte a választott népnek, hogy visszatérjen szeretett hazájába és újjáépítse az Úr templomát. Az Úr e szavai legyenek fölhívás Isten egész angolai és dél-afrikai népéhez: keljete föl! *Ponde-vos a caminho!* (2Krán 36, 23.)
Reménnyel tekintsetek a jövőbe, bízzatok Isten ígéreteiben és éljete az Ő igazságában. Így maradandót fogtok alkotni és az eljövendő nemzedékeknek a megbékélés az igazságosság és a béke maradandó örökségét fogjátok átadni. Ámen.

Úrangyala...

Kedves Testvéreim!

Szentmisém végén miközben afrikai lelkipásztori látogatásom a végéhez közeledik, most forduljunk Máriához a Megváltó Anyjához, hogy szeretetteljes közbenjárását kérjük önmagunknak, családjainknak és egész világunknak. Ebben az Úr Angyala imádságban arra föltételek nélküli „igenre” emlékezünk, melyet Mária mondott Isten akaratára. A Szűz hívő engedelmissége által jött a világba a Fiú, hogy megbocsátást, üdvösséget és bőséges életet hozzon számunkra. Azzal, hogy hozzánk hasonló emberré lett a bűnt kivéve, Krisztus megtanította nekünk az emberiség családjának minden tagjának méltóságát és értékét. Meghalt a bűneinkért, hogy Isten családjába gyűjtsön össze minket.

Imádságunk ma Angolából, Afrikából száll az ég felé és átöleli az egész világot. Szerne a világon mindazok, akik együtt imádkoznak velünk most Afrikára tekintetnek, erre a hatalmas és reménnyel teljes kontinensre, de amely még annyira szomjazza az igazságosságot, a békét, az igazi és teljes fejlődést, mely népének kibontakozó és békés jövőt tud biztosítani.

Imáitokra bízom az év vége felé esedékes Püspöki Szinódus Második Különleges Afrikai Ülésének előkészítő munkálatait.

Az Istenbe vetett hittől indítva és Krisztus ígéreteiben bízva legyenek e kontinens katolikusai egyre inkább az evangéliumi remény kovásza minden jóakarató ember számára, akik szeretik Afrikát és az afrikaiak anyagi és szellemi fejlődését, a béke, a boldogulás, az igazságosság és a szolidaritás terjedését szolgálják a közjó javára. Szűz Mária a Béke Királynője vezesse továbbra is Angola népét a polgárháború pusztító és embertelen tapasztalatai után a nemzeti megbékélésre. Az ő imádságai nyerjék el minden angolai embernek az őszinte megbocsátás, egymás megbecsülése és az együttműködés kegyelmét, mely egyedül mozdíthatja elő az újjáépítés mérhetetlen nagy munkáját. Isten Szent Anyja, aki megmutatja nekünk a Fiát, a testvérünket emlékeztessen bennünket keresztényeket mindenütt arra, hogy szeretnünk kell a felebarátainkat, a békét kell építenünk, először nekünk kell megbocsátanunk az ellenünk vétőknek, úgy ahogyan megbocsátottak nekünk.

Itt Dél-Afrikában különlegesen is kérjük Nagyasszonyunkat, hogy járjon közbe a békéért, a szívek megtéréséért és azért, hogy végre fejeződjék be a konfliktus a Nagy Tavak szomszédos régiójában. Az Ő Fia, a Béke Fejedelme gyógyítsa meg a szenvedőket, vigasztalja a sírókat és erősítse mindazokat, akik a dialógus, a tárgyalások és az erőszak megszüntetésének nehéz folyamatában fáradoznak.

Ezzel a bizalommal forduljunk most Máriához a mi Anyánkhöz és az Úr Angyala imádságában könyörögjünk az egész emberi család békéjéért és üdvösségéért.

Találkozás a Katolikus Női Mozgalmakkal a luandai Szent Antal-plébánián

Kedves Testvéreim!

„Nincs több boruk” – mondta Mária kérlelően Jézusnak, hogy a násznép folytathassa a lakodalmat, ahogyan ennek történnie kellett: „nem börtölhet a násznép, amíg velük van a vőlegény”

(Mk 2,19). Ezután Jézus anyja a felszolgálókhöz fordult a biztatással: „Tegyétek meg, amit mond nektek” (vö. Jn 2,1–5).

És ez az anyai közvetítés tette lehetővé „a jó bort”, az isteni Mindenhatóság és a szegény, de készséges emberi szív közötti új szövetség előjelét. Egyébként ez az, ami már régen megtörtént, amikor – ezt hallottuk az első olvasmányban –

„az egész nép együtt válaszolta és mondta: «amit az Úr mondott meg tesszük!»” (Kiv 19,8.)

Ugyanezek a szavak fakadnak föl mindannyiunk szívéből, akik itt (ebben a sátor formájú) Szent Antal-templomban vagyunk együtt, mely a kapucinus atyák jóvoltából épült, s ők úgy akarták, hogy a szövetség új szekrényének új sátra legyen, Isten jelenlétének jele úton lévő népe körében. Órájuk és minden munkatársukra és mindazokra, akik részeseülnek lelkipásztori és szociális szolgálatuk jótéteményeiben, a Pápa jóakaró és bátorító áldását adja. Szeretettel köszöntöm az összes jelenlévőket: püspököket, papokat, szerzeteseket és szerzetesnőket és különösen titeket laikus hívőket, akik tudatosan vállaljátok a keresztény tanúságtétel kötelességeit, melyek a keresztség szentségéből és a házások számára a házasság szentségéből következnek. Összejövetelünk fő indokától kész tetve reménnyel és szeretettel teljes köszöntésem szól a nőknek, akikre Isten az élet forrásait bízta: az életért éljete, mert az élő Isten bízta rátok! Hálás szívvel köszöntöm azoknak az egyházi mozgalmaknak a vezetőit, akiknek többek között az angolai nők támogatása a feladata. Megköszönöm Mons José de Queirós Alveznek és képviselőiteknek hozzám intézett szavait, melyek vázolták azoknak a néma hősnőknek teendőit és reményeit, akik e szeretett nemzet asszonyai.

Mindannyiatokat buzdítom annak tudatosítására, milyen kedvezőtlen körülmények között élt – és él mai is – oly sok nő, és mérleljétek, hogy ennek milyen mértékben oka a férfiak magatartása, érzéketlenségük és felelőtlenységük. Isten tervei többfélék. Az olvasmányban hallottuk, hogy az egész nép együtt válaszolta: „amit az Úr mondott, meg tesszük!” A Szentírás elmondja, hogy az isteni Teremtő végigtekintve alkotásán, látta, hogy valami hiányzik: minden jó lett volna, ha az ember nem egyedül lett volna! Hogyan is lehetett volna az ember egyedül annak az Istennek képe és hasonlatossága, aki egy és három, azaz közösség? „Nem jó az embernek egyedül lenni: alkotok hozzá hasonló társat” (vö. Ter 2,18). Isten újra munkához fogott, hogy megteremtse a hiányzó segítő társat és kiváltságos módon megalkotta a szeretet rendjét, ami eddig hiányzott a teremésből.

Mint tudjátok, testvérek, a szeretetnek ez a rendje Isten benső életéhez tartozik, a szentháromságos élethez tartozik, mivel a Szentlélek a személyes Szeretet. Valóban „Isten örök tervében alapjában – miként II. János Pál pápa mondta – a nő az, akiben a személyek teremtett világában a szeretet rendje megtalálja azt a talajt, ahová első gyökereit mélyesztheti” (*Mulieris dignitatem* apostoli levél 29. p.). Látván ugyanis az elbűvölő erőt, mely a nőből áradt az Istentől kapott kegyelem hatására, az ember szíve megvilágosodott és önmagát látta tükröződni benne: „Ez most hús a húsból és csont a csontomból” (Ter 2,23). A nő egy másik „én” a közös emberségben. El kell ismerni, támogatni és védeni kell a férfi és a nő azonos méltóságát: mindketten személyek és ebben különböznek az őket körülvevő egész élővilág minden tagjától.

Mindketten arra hivatottak, hogy mélységes közösségben éljenek, kölcsönösen elismerve egymást és odaajándékozva magukat, együtt dolgozva a közös jóért az egymást kiegészítő férfiúi és női sajátosságokkal. Ki nem látja, hogy ma nagyobb teret kell biztosítani „a szív érveinek”? Egy olyan világban, mint a mai, amelyben a technika uralkodik, szükség van a nő ezen kiegészítő szerepére, hogy az emberi lény úgy tudjon élni, hogy el ne embertelenedjen minden. Gondoljunk azokra a földrészekre, ahol a szegénység uralkodik, a háborútól pusztított régiókra, az elvándorlás tragikus helyzeteire... Szinte mindig a nők azok, akik érintetlenül őrzik az emberi méltóságot, védik a családot és oltalmazzák a kulturális és vallási értékeket.

Kedves Testvéreim, a történelem szinte kizáróan a férfiak hódításait jegyzi, miközben valójában nagyon fontos szerepe van a nők meghatározó, kitartó és jótékony tevékenységének is. Engedjétek meg, hogy a sok rendkívüli nő közül csak kettőről beszéljek: Teresa Gomesről és Maria Boninóról. Teresa angolai volt, 2004-ben halt meg Sombe városában boldog házasság után, melyben hét gyermek született. Keresztény hite rendíthetetlen, apostoli buzgósága csodálatos volt, különösen 1975–76-ban, amikor a vad politikai és ideológiai propaganda Porto Amboimban rátámadt a Kegyelem Anyja-plébániára, s majdnem bezáratták még a templom kapuit is. Ekkor Teresa vette át a hívők vezetését, akik nem nyugodtak bele a helyzetbe, bátran védelmezték a plébániai szervezetet és mindent megmozgattak annak érdekében, hogy újra szentmiséjük legyen. Teresát Egyház iránti szeretete tette fáradhatatlanná az evangelizációban a papok vezetése alatt.

Maria Bonino olasz gyermekorvos volt, önként jött afrikai misszióba és élete két utolsó évében Uíje körzeti kórháza gyermekosztályának lett a főorvosa. Gyermekek ezreit gyógyította, s a végén egy járványban maga is megbetegedett és hiába vitték egy ruandai kórházba, itt 2005. március 24-én meghalt – azaz holnapután lesz a negyedik évfordulója.

Az Egyház és az emberi társadalom gazdagabbá vált – és válik folyamatosan – a nők jelenlététől és erényeitől, különösen azokétól, akik az Úrnak szentelték magukat és az Ő erejével mások szolgálatába álltak.

Kedves angolaiak, ma már senki sem kételkedhet abban, hogy a nőknek, mivel egyenjogúak a férfiakkal, „joguk van ahhoz, hogy tevékenyen részt vegyenek a közélet minden részében, és jogaikat támogatni és védeni kell minden törvényes eszközzel, ahol ez szükségesnek látszik. Azonban a nők közéleti szerepének elismerése nem csorbíthatja az a mással nem helyettesíthető feladatot, ami a családon belül az övék: a családban ugyanis a közjó és a társadalom haladása érdekében végzett tevékenységük, még ha kevésre becsülik is, valójában felbecsülhetetlen értékű.” (*Üzenet a Béke Világnapjára 1995-ben*, 9. p.) Mindazonáltal személyes szinten a nő a maga méltóságát nem annyira a jogilag biztosított jogok eredményeként, hanem inkább a családon belül tapasztalt anyagi és lelki figyelmeségek következményeként érzékeli. Az anyai jelenlét a családban annyira fontos a társadalom ezen alap sejtje gyarapodása és stabilitása szempontjából, hogy minden lehetséges módon támogatni, dicsérni és elismerni kellene. És éppen ennek érdekében a társadalomnak föl kell ébresztenie a férjek és apák felelősségérzetét családjuk iránt.

Kedves Családok, minden bizonnyal tudjátok, hogy egyetlen emberpár sem képes kizárólag csak a saját erőivel megfelelően továbbadni gyermekeinek az élet szeretetét és értelmét. Ahhoz ugyanis, hogy valaki elmondhassa: „A te életed jó, annak ellenére, hogy nem ismered a jövődet”, szükség van egy tekintélyre és egy magasabbrendű hihetőségi bizonyítékra, amelyet egyedül a szülők nem tudnak nyújtani. A keresztények tudják, hogy e nagyobb tekintély arra a nagyobb családra van bízva, amelyet Isten az Ő Fia, Jézus Krisztus által és a Szentlélek ajándékából bízott az emberi történelemben az Egyházra. Az Egyházban látjuk működni azt az örök és elpusztíthatatlan Szeretetet, amely mindegyikünk életének örök értelmet biztosít akkor is, ha mi nem ismerjük a jövőt. Éppen ezért minden keresztény család élete azon a nagyobb családon belül bontakozik ki, ami az Egyház, az Egyház pedig karjába veszi és szívére öleli a családokat, biztosítva, hogy most és a jövőben megnyugszik rajtuk a Teremtő „igen-je.

„Nincs több boruk – mondja Mária Jézusnak.” Kedves angolai nők, válasszátok szószólótoknak őt az Úrnál. Ilyennek ismerjük őt a kánai menyegzőről: ő a jóságos Asszony telve anyai gondoskodással és bátorsággal, a Nő, aki észreveszi mások szükségleteit és segíteni akarván odateszi az Úr elé. Az ő közelében valamennyien, férfiak és nők visszanyerhetjük azt a derű és bensőséges bizalmat, mely boldoggá tesz Istenben és fáradhatatlanná az életért vívott harcokban. A Muximai Szűzanya legyen életeteknek csillaga; ő vigyázzon rátok Isten nagy családjában. Ámen.

**Búcsú a Luandai Február 4-e nemzetközi repülőtéren
2009. március 23. hétfő**

Excellenciás Köztársasági Elnök Úr!
Illusztris Polgári, Katonai és Egyházi Hatóságok!

Kedves Testvéreim Krisztusban!
Angolai barátaim!

Elnök úr, Excellenciád jelenlététől nagyon megtisztelve érzem magam, s elindulásom órájában szeretném kifejezni Önnek megbecsülésemet és hálámat az irányomban tanúsított megkülönböztetett figyelemért és az intézkedésekért, melyek megkönnyítették a különböző találkozások lebonyolítását. Mind a polgári és katonai hatóságoknak, mind a főpásztoroknak s az egyházi közösségek és intézmények vezetőinek, akik résztvettek ezen találkozókön, szívből jövő köszönetemet fejezem ki minden udvariasságért, mellyel személyemet meg akarták tisztelni a körükben töltött napokban. Elismerés illeti a tömegtájékoztató munkáit, a biztonsági szerveket és minden önkéntest, akik nagylelkűen, hatékonyan és tapintatosan hozzájárultak látogatásom sikeréhez.

Hálát adok Istennek, hogy egy élő és a nehézségek ellenére egy élő és lelkesedéssel teli egyházat találtam itt, mely vállára tudta venni a maga keresztyét és másokét, tanúságot téve ezzel mindenki előtt, az evangéliumi üzenet üdvözítő erejéről. Ez az Egyház hirdeti, hogy eljött a remény ideje, törekszik a lelkek megbékéltetésére és hív egy olyan testvéri szeretet gyakorlására, mely kinek-kinek eszméi és érzelmei tiszteletben tartásával képes megnyílni mindenki befogadására. S most eljött az óra, hogy elinduljak Róma felé, szomorúan amiatt, hogy itt kell hagynom benneteket, de örömmel amiatt, hogy megismerhettem egy bátor és újjászületni akaró népet. Az ellenállások és akadályok ellenére ez a nép a megbocsátás, az igazságosság és a szolidaritás ösvényein járva akarja építeni a maga jövőjét.

Ha még megfogalmazhatok egy végső felhívást, azt szeretném kérni, hogy a népesség legrászorulóbb részének alapvető igényeinek igazságos kielégítése legyen a fő gondja azoknak, akik a közhatalmat gyakorolják, hiszen az ő szándékuk – bizonyos vagyok benne – az, hogy a küldetésüket ne önmagukért, hanem a közjóért akarják teljesíteni. A szívünk nem nyugodhat addig, amíg vannak testvéreink, akik élelem, munka, otthon és más alapvető javak hiányától szenvednek. Hogy konkrét választ tudjunk adni ezen ember testvéreinknek, az első feladat, amit meg kell oldanunk a szolidaritás: a szolidaritás a nemzetek, a nemzetek és a kontinensek között, mely az erőforrások egyre méltányosabb elosztását teszi lehetővé az összes emberek között.

Tekintetem Luandából átöleli egész Afrikát és találkozóra hívom a következő októberben a Vatikánban, amikor összeülünk a Püspöki Szinódus Második, e kontinenssel – ahol a Megtestesült Ige menedéket talált – foglalkozó Különleges Ülésére. Kérem Istent, hogy éreztesse oltalmát és segítségét azzal a megszámlálhatatlan menekülttel és hazátlanlal, akik a hazatérésre várva bolyonganak. Az ég Istene mondja nekik: „Ha az anya el is feledkezne rólad én te rólad el nem feledkezem soha” (vö. *Iz 49, 15*). Isten fiai és leányaiként szeret benneteket; Ő virrasszon nappalaitok és éjszakáitok, fáradozásaitok és reményeitek fölött.

Afrikai testvéreim és barátaim, kedves angolaiak, bátorság! Bele ne fáradjatok a béke gyarapításába, bocsássatok meg és dolgozzatok a nemzeti megbékélésért, hogy soha ne kerekedhessen felül az erőszak a dialóguson, a félelem és a bátortalanság a bizalmon, a harag a testvéri szereteten. Ez lehetséges lesz, ha kölcsönösen az egyetlen és ugyanazon mennyei Atya gyermekeinek tekintitek egymást. Isten áldja meg Angolát! Áldja meg minden fiát és leányát! Áldja meg e szeretet nemzet jelenét és jövőjét. Isten veletek!